

ТОРА ОР • ПАРШІ МІКЕЦ • МААМАР 12

ביאור על הנ"ל

Пояснення сказаного вище

Є два світильники — душа і міцва. У кожному обмежений фітіль підтягує олію, корінь якої — у Тору: людський інтелект і матеріальні речі цього світу. Горіння цієї олії стає любов'ю і піднесенням понад усяку міру; це піднесення знизу притягує згори, понад скороченням (цимцумом), «Тору — світло», Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), яке розкривається в цьому світі.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/12/

ГОЛОВНА ДУМКА

Є два світильники — душа і міцва. У кожному обмежений фітіль підтягує олію, корінь якої — у Тогу: людський інтелект і матеріальні речі цього світу. Горіння цієї олії стає любов'ю і піднесенням понад усяку міру; це піднесення знизу притягує згори, понад скороченням (цимцумом), «Тору — світло», Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), яке розкривається в цьому світі.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Цей біур (пояснення) роз'яснює попередній маамар про «Того, Хто високо сидить, Хто низько схиляється, щоб побачити». У ньому викладено два вступні положення. Олія, яку можна добути з будь-чого, символізує Хохму, приховану в усіх речах; звичайна олія — це людський інтелект, що належить до Ноги (світної оболонки). Скорочення (цимцум) приховало Нескінченне світло, щоб служіння людини — передусім вивчення Тори із самоусуненням (бітулем) — розкривало це світло внизу таким, яким воно було до створення світу, як прагнув робити Рав Єгуда навіть у Незікін (розділі про збитки). Далі маамар описує два світильники. У світильнику душі Б-жественна душа — це фітіль, лінія певної міри, а очищений інтелект — олія; маючи корінь у Тогі, ця олія стає любов'ю «з усім твоїм меодом [понад міру]», якої може досягти лише душа в тілі. Подібно до вогню, ця любов безмежно передається далі, тому її називають світлом. У світильнику міцви міцва є фітілем і охоплюючим світлом, яке підносить душу та матеріальні предмети, залучені до міцвот. Додаткова йод у слові Гамабігі — це йод, яку міцва притягує до Малхут, підносячи її до її джерела; Гамашпілі лірот означає розкриття Тори — таке ясне, наче бачення.

ПЛАН

1	Олія — це мудрість	¶1–3
Перше вступне положення: олію можна добути з усього, бо Хохма облачається в усе; свята олія походить від надзвичайної Хохми, а вся інша олія — від Ноги, людського інтелекту.		
2	«Тора — це світло»	¶4–10
Друге вступне положення: скорочення в Малхут Нескінченного існує, щоб Тора, вивчена з бітулем, розкривала внизу світло, яке було до скорочення, навіть у Незікін, як це робив Рав Єгуда.		

3	Світильник загалом	¶11-12
	Фітіль — це вимірювальна лінія, притягнута після скорочення; світло на ній — це Тора, світло якої виходить за межі міри й охоплює завдяки згорянню олії.	
4	Світильник душі	¶13-15
	Б-жественна душа — це фітіль, а інтелектуальна душа, що належить до Ноги, — олія; маючи корінь у Тогу, олія стає вогнем, а Тікун будується з Тогу.	
5	Чому її називають світлом	¶16-24
	Любов понад посудини душі — «з усім твоїм меодом» — досяжна лише завдяки тілу й, подібно до вогню, безмежно передається далі; це Ор Хозер (світло, що повертається), яке притягує «Тору — світло».	
6	Світильник міцви	¶25-28
	Душа і міцва потребують одна одної; міцва — це фітіль і охоплююче світло, яке підносить інтелектуальну душу та матеріальні предмети, залучені до міцвот, до Нескінченного світла.	
7	Йод у слові Гамагбігі	¶29-35
	Додаткова йод — це йод, яку міцва притягує до Малхут, перетворюючи далет на гей і підносячи її; слова з Зогару «егі» та Йесод Абба пояснюють цю нижню йод.	
8	Лашавет: сидіння як цар	¶36-38
	Піднесення утворює Малхут у позі сидіння — позі царів: тіло опущене, а ноги підняті над землею.	
9	Гамашпілі лірот	¶39
	Друга частина вірша — це «Тора — світло»: Нескінченне світло розкривається в Письмовій і Усній Торі так само виразно, як бачення, — понад любов, що виникає зі слухання.	

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Скорочення (цимцум) צמצום

Приховування Нескінченного світла в Малхут Нескінченного, завдяки якому залишається порожній простір для світів. Воно відбувається лише у світлі й лише з погляду світів; його мета — щоб служіння людини розкрило внизу світло таким, яким воно було раніше.

Самоусунення (бітуль) ביטול

Стан самоусунення перед Б-гом. Розкритий бітуль — це те, що маамар називає «світлом»: Нескінченне світло, присутнє внизу таким, яким воно є вгорі.

Вимірювальна лінія (кав гамідда) קו המדה

Тонка лінія світла, притягнута після скорочення, яка дає світло в певній мірі. Вона є фітілем світильника і любов'ю Б-жественної душі, обмеженою певною мірою; Зогар називає її боццина декардинуса — світильником темряви.

Кліпат нога (світна оболонка) קליפת נוגה

«Світна» сфера, яка не є цілковито святою, але й не є цілковито злою; з неї походять людський інтелект і матеріальні предмети. Вона є олією світильника, а її корінь — у Тогу.

Тору і Тікун תהו ותקון

У Тору було багато світла в посудинах, що існували окремо, одна під одною, і розбилися; у Тікун світло притягується в певній мірі вздовж ліній, із взаємопроникненням. Сам Тікун побудований із Тору.

«З усім твоїм меодом» בכל מאדך

Любов і трепет, що виходять за межі посудин душі: вони безмежні відносно людини, хоча самі по собі обмежені. Їх можна досягти завдяки тшуві в цьому світі, і вони притягують воістину безмежне Нескінченне світло.

Ор Хозер (світло, що повертається) אור חוזר

Світло, яке підіймається знизу внаслідок очищення кліпат нога: велика любов меод, яка, своєю чергою, притягує вниз Нескінченне світло.

Ор Макіф (охоплююче світло) אור מקיף

Світло, надто велике, щоб його можна було вмістити всередині; воно оточує те, що підносить. Міцвот притягують його вниз як одяг, що огортає душу.

Йод усередині гей יו"ד שבתוך הה"א

Сама по собі Малхут — це лише далет, «яка не має нічого власного»; міцва притягує до неї йод, перетворюючи її на гей і підносячи до Малхут Нескінченного. Це додаткова йод у слові Гамагбірі.

Олія — це мудрість

1 ביאור על הנ"ל

Пояснення сказаного вище.

Цей заголовок позначає маамар як біур — пояснення, що повертається до маамара, який безпосередньо передував йому в «Тора Ор» і розглядав вірш «Хто підноситься, щоб сидіти». Тут теми того маамара пояснюються глибше; згідно з рукописами, обидва маамари були виголошені в Шабос Хануки 5567 року (1806).

2 להבין ביאור הדברים ע"פ המגביהי לשבת² כו'. הנה צריך להקדים שני הקדמות. הא' מ"ש בפרדס³ הטעם שמכל הדברים נוכל להוציא שמן.

Щоб зрозуміти пояснення сказаного щодо [вірша] «Той, Хто високо підноситься, щоб сидіти» тощо, спершу потрібно викласти дві передумови. Перша — це написане в «Пардес»: чому з усіх речей можна добути олію,

Біур пояснює попередній розгляд вірша «Хто підноситься, щоб сидіти» (Tehillim 113:5) і починається з двох передумов. Перша взята з «Пардес» («Пардес Рімонім»), класичної праці з кабали рабі Моше Кордоверо. У ній запитується, чому олію можна добути з будь-якої речовини. В «Лікутей Тора», Шелах, Альтер Ребе наводить те саме вчення: олію можна добути з усього, навіть із каміння, бо «Ти створив їх усіх мудрістю».

כמו שעושין בתקון הרפואות. הוא לפי שכולם בחכמה עשית⁴ ונמצא בכל הדברים מלובש בחינת חכמה זהו בחינת השמן שהוא בחי' חכמה

як це роблять під час приготування ліків. Це тому, що «Ти створив їх усіх мудрістю», тож у всіх речах облечений рівень мудрості (Хохми); і це рівень олії, яка є рівнем Хохми,

Олію можна вичавити з будь-чого, як це роблять під час приготування ліків, бо в Тегілім сказано, що Б-г створив усе «мудрістю». Отже, Хохма облечена в кожен створену річ, а олія — прихована сутність, яку можна добути з речовини, — уособлює цю Хохму. У доповненні, надрукованому в «Тора Ор» (110d), сказано, що лише Хохма не розбилася під час розбиття посудин, тому її світло залишається в кожній окремій речі й підтримує її життя.

כמ"ש בזוהר ד"ן הוא בינה ושמן חכמה. ולכן כתיב אשה חכמה מתקוע⁵ כי תקוע אלפא לשמן.^{6,7}

як написано в Зогарі: вино — це розуміння (Біна), а олія — Хохма. Тому й написано: «мудра жінка з Текоа», адже «Текоа — перша щодо олії».

Зогар пов'язує вино з Біною, а олію — з Хохмою. Саме тому мудра жінка, яку послав покликати Йоав, була з Текоа — міста, яке Мішна називає першим щодо олії: мудрість і олія пов'язані між собою.

3 והנה שמן הטוב ושמן המשחה^{8,9} הוא בחכמה דקדושה שבע"ס [שבעשר ספירות] עליונות. וע"ז נאמר כשמן הטוב¹⁰ כו' זקן אהרן כו'

А тепер: добра олія та олія помазання належать до святої мудрості (Хохма), що є в десяти вищих сферах духовного прояву (сфiрот). Про це сказано: «Як добра олія...», «борода Аарона...»,

Найкращі олії — «добра олія» та олія помазання зі Святині — походять зі святої мудрості (Хохма) десяти вищих сфiрот. У Тегілім описано, як «добра олія» стікає на «бороду Аарона»; це образ святої мудрості, що спускається вниз.

וכמ"ש בזוהר ויקרא ופ' אמור.¹¹ אבל שאר כל השמנים הם מנוגה ובנוגה הוא בחי' חכמה שבשכל אנושי.¹²

як написано у Зоґарі, [розділі] Вайїкра та розділі Емор. Але всі інші олії походять від Ноги (сфери духовного с'яйва), а в Нозі є рівень (бхіна) мудрості (Хохма), що міститься в людському інтелекті.

На це наводиться посилання на Зоґар до Вайїкра та Емор. Усі інші олії походять від Ноги — «с'яйливої» сфери, яка не є ні цілком святою, ні цілком злою, — а мудрість Ноги є звичайним людським інтелектом. У рукописах цього біура (пояснення) додано, що навіть оливкова олія походить від Ноги, а лише олія помазання — від святої Хохми.

РОЗДІЛ 2 • 14-10

«Тора — це світло»

4 והקדמה השנית הוא פ"י מ"ש ותורה אור.¹³ כי הנה פ"י אוא"ס [אור אין סוף] הוא מל' דא"ס שבה כל הצמצום הנז' [הנזכר] בתחלת ספר עה"ח [עץ החיים].¹⁴ שנעשה בחי' צמצום כהאור להיות נעשה מקום פנוי וחלל שהכל הוא באוא"ס [באור אין סוף] כהאור דוקא.

Друге вступне положення — це пояснення слів: «і Тора — світло». Адже зміст поняття Нескінченного світла (Ор Ейн Соф) — це царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф), у якому міститься все скорочення (цимцум), згадане на початку книги Ец Хаїм: у світлі відбулося скорочення, щоб утворилися звільнене місце й порожнеча. Адже все це міститься в Ор Ейн Соф — саме у світлі,

Друге вступне положення пояснює слова «і Тора — світло» (Mishlei 6:23). Тут під «Нескінченим світлом» мається на увазі Малхут Ейн Соф — рівень, на якому відбулося скорочення, описане на початку Ец Хаїм (учення Арізая, записане рабі Хаїмом Віталем): світло було відведене, щоб залишити «звільнене місце», в якому могли б існувати скінченні світи. Альтер Ребе наголошує, що все скорочення відбулося лише у світлі; додатки до Лікутей Тора на Ваїкра (51b) розглядають ці початкові слова Ец Хаїм і запитують, як відведення взагалі може стосуватися Нескінченного світла, адже «Я, Гавая, не змінився».

5 ולא במהו"ע [במהותו ועצמותו] ממש ח"ו [חס ושלום]. והכוונה בצמצום זה הוא כדי שאח"כ ע"י עבודת האדם בעוה"ז שיתהווה ע"י צמצום זה יומשך להיות גלוי מל' דא"ס כמו קודם שנברא.

[i] не в самій Його сутності й бутті, не дай Б-г. Мета цього скорочення (цимцуму) полягає в тому, щоб згодом, завдяки служінню людини в цьому світі, який постає завдяки цьому цим-цуму, [світло] було притягнуте вниз, і царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф) стало явним, як до створення [світу].

Скорочення стосується лише світла, а не самої сутності Б-га. Його мета — щоб людина, служачи Б-гові у світі, існування якого уможливив цимцум, притягнула вниз царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф), знову зробивши його явним, як до створення світу.

פ"י כמו שהאור הוא קודם הצמצום כך יהיה ממש הגלוי למטה שלא יסתיר הצמצום כלל.

Тобто: як світло є до цимцуму, так само точно буде явлення внизу, і цимцум зовсім нічого не приховуватиме.

Мета полягає в тому, щоб явлення внизу було точнісінько таким, як світло до цимцуму. Тоді цимцум більше нічого не приховував би.

6 וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון¹⁵ ומבלעדי וגו'. פ"י אני ראשון כמו שהיה קודם הצמצום ואני אחרון היינו כמ"ש ונשגב ה' לבדו כו'.

Як сказано: «Я — перший і Я — останній, і крім Мене...». Тобто: «Я — перший» — як [Він був] до скорочення (цимцуму); а «Я — останній» — це, як сказано: «І лише Гавая буде звеличений» тощо.

Вірш Єшаягу «Я — перший і Я — останній» тлумачиться як опис етапів розкриття. «Перший» — це Б-г таким, яким Він був до цимцуму, а «останній» — майбутнє, коли «лише Гавая буде звеличений».

ומבלעדי היינו באמצעות שנעשה בח"י הצמצום וההסתר יהיה ג"כ אין לנו מלך אלא אתה שיהיה גלוי הבטול שלא יהיה הסתר והעלם. והמשכה זו היא ע"י התורה.

А «крім Мене» стосується проміжного етапу, коли настали скорочення й приховування: і тоді також буде [так]: «Немає в нас Царя, крім Тебе», — щоб виявилось самоусунення (бітуль) і не було приховування чи укриття. І це притягнення згори вниз здійснюється через Тору.

У вірші слова «крім Мене» означають «і крім Мене [немає Б-га]»; Альтер Ребе тлумачить їх як проміжний етап між «першим» і «останнім» — нинішній світ цимцуму й приховування. Навіть тут мета полягає в тому, щоб було «немає в нас Царя, крім Тебе» — слова з молитви «Авіну Малкейну», — тобто щоб бітуль був відкритим і ніщо не приховувало Б-га. Саме Тора цього досягає.

וזהו ותורה אור שממשיך בחי' גילוי אוא"ס [אור אין סוף] כמו קודם הצמצום גם לאחר הצמצום. (וזהו מתניתין מלכתא המשכת גלוי מלכות דא"ס האור שלמעלה מהצמצום).

І це [значення слів] «і Тора — світло»: вона притягує рівень розкриття Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), [яким воно було] до цимцуму, також і після цимцуму. (І це [значення слів] «Мішна — цариця»: притягнення розкриття царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф) — світла, що вище цимцуму.)

У цьому полягає значення слів «Тора — світло»: Тора переносить розкриття Нескінченного світла таким, яким воно було до цимцуму, у світ після цимцуму. У дужках додається, що саме тому Мішну називають царицею (малкеса): вона притягує Малхут Ейн Соф — світло, що вище цимцуму.

וזהו ענין רב יהודא כולי תנויי' בנזיקין¹⁶ הוה והי' [והיה] פטור מן התפלה כו' לפי שהשתלשלות הם בחי' העלם והסתר

І ось у чому полягає справа Рава Єгуди: «усе його навчання було в Незікін», і він був звільнений від молитви тощо. Адже ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) є [проявом] приховування й укриття,

У Талмуді сказано, що за часів Рава Єгуди все навчання було зосереджене в Незікін — розділі Мішни про збитки; в іншому місці повідомляється, що він молився лише раз на тридцять днів (Рош га-Шана 35a), що маамар називає звільненням від молитви. Пояснення починається з принципу, що ланцюг світів за своєю суттю є приховуванням.

כמ"ש ישת חשך סתרו¹⁷ דזה קאי על התהוות בחי' הכתר כי החכמ' [החכמה] נק' אור שהוא בחי' גלוי

як сказано: «Він зробив темряву Своїм сховком». Це стосується виникнення рівня вінця (Кетер), адже мудрість (Хохма) називається світлом, бо це рівень розкриття,

У Теїлім сказано, що Б-г «зробив темряву Своїм сховком», і Альтер Ребе застосовує це до виникнення Кетера — рівня, що передує інтелекту. У Лікутей Тора, Цав, він пояснює, що ця темрява перебуває вище ланцюга світів і називається темрявою лише знизу, бо жодна думка не може її осягнути. На противагу цьому, Хохма називається світлом, адже це перше розкриття.

כמ"ש ראשית חכמ' [חכמה]¹⁸ ראשית הגלוי והכתר שלמעלה מן החכמה ואינו מאיר ומתגלה נק' אצלנו בשם חשך לפי שאינו מושג.

як сказано: «початок мудрості» — тобто початок розкриття. А Кетер, що вище Хохми й не світить та не розкривається, з нашого погляду називається «темрявою», бо його неможливо осягнути.

У вірші сказано: «початок мудрості — трепет перед Гаваєю»; тут слова «початок мудрості» тлумачаться як «початок розкриття». Кетер перебуває вище Хохми й не світить відкрито, тому з нашого боку він називається темрявою — просто тому, що ми не можемо його осягнути.

וכמ"ש בזהר פ' בראשית (דל"ב ע"א)¹⁹ (ועמ"ש ע"פ שחורה אני^{20, 21} כו' בענין שהתורה ניתנה אש שחורה ע"ג [על גבי] אש לכנה).

Як сказано в Зоґарі, у паршат Берешит (стор. 32а). (А також див. написане про [вірш] «Я чорна» тощо, щодо того, що Тору було дано як чорний вогонь на білому вогні.)

Тут наведено посилання на Зоґар про Берешит. Читача також відсилають до маамару про «Я чорна» в Лікутей Тора, Шир га-Шірім, де йдеться про Тору, дану як чорний вогонь на білому вогні. Там Альтер Ребе пояснює, що навіть Кетер називається темрявою й «чорним вогнем» відносно Нескінченного, що вище нього, — «білого вогню».

וגם לכן נקי הכתר חשך שהוא העלם לאוא"ס [לאור אין סוף]²² והחכמה היא העלם הכתר שאינו מאיר כ"א ע"י החכמה נמצא החכמה מעלים ומסתיר על הכתר.

І ще з цієї причини Кетер називається темрявою: він приховує Ор Ейн Соф. А Хохма є прихованням Кетера, який світить лише через Хохму; отже, Хохма приховує й заслоняє Кетер.

Кетер називається темрявою і з іншої причини: він приховує Ор Ейн Соф. Так само Хохма приховує Кетер, який світить лише через Хохму, тож кожен рівень затуляє той, що перебуває вище нього.

ולכן נקי קו המדה בוצינא דקרדוניתא^{23, 24, 25} מלשון חטי קרדנייתא²⁶ שהוא ענין קדרות ושחרות לפי שצ"ל מדה וגבול עד כאן בחי חכמה.²⁷

І тому вимірювальну лінію (кав гамідда) називають боцина де-кардинуса — від вислову «пшениця карденайса» (хітей карденайса), що означає тьмяність і чорноту; адже має бути міра й межа: «до цього місця — рівень мудрості (Хохма)»,

Вимірювальна лінія — кав, що встановлює межі, — у Зоґарі називається боцина де-кардинуса. Альтер Ребе виводить цю назву з талмудичного вислову «пшениця карденайса», який, за його словами, означає тьмяність і чорноту: сама міра, що визначає «Хохма сягає лише до цього місця», є різновидом темряви. У доповненні, надрукованому в Тора Ор (107d), пояснюється, що ця вимірювальна лінія походить від гвурот Атік Йомін — джерела кожної міри й скорочення.

7 וע"כ בחי בינה כו'. שכ"ז [שכל זה] הוא חשך ולא אור. אבל אור הוא גלוי הבטול להיות אוא"ס [אור אין סוף] למטה כמו למעלה מהצמצום כו'.

[i] «до цього місця — рівень розуміння (Біна)», тощо. Усе це — темрява, а не світло. Але світло — це розкриття самоусунення (бітуль), щоб Нескінченне світло (Ор Ейн Соф) було внизу так само, як [воно є] над скороченням (цимцум), тощо,

Розгляд рівень за рівнем триває словами: «до цього місця — Біна», і всі такі виміряні рівні є темрявою, а не світлом. У розумінні маамару світло — це розкриття бітуль, у якому Ор Ейн Соф присутній унизу саме так, як над цимцумом.

וכמו שהוא קמיה ית' שהצמצום אינו אלא לגבי העולמות כנודע. והיינו דוקא ע"י התורה מגלה עמקות

מני חשך²⁸ ממעמקים קראתיך הוי"ה²⁹

так само, як воно є перед Ним, благословенним Він, адже цимцум стосується лише світів, як відомо. І це відбувається саме завдяки Торі: «Він відкриває глибоке з темряви»; «З глибин я кликав Тебе, Гавая».

Перед Самим Б-гом цимцум нічого не приховує; він існує лише з погляду світів. Ця прихована істина розкривається саме завдяки Торі, як сказано у віршах: «Він відкриває глибоке з темряви» і «З глибин я кликав Тебе, Гавая». Зоґар (Берешит 32а) тлумачить вірш з Йіова так: приховані надсвітлові рівні розкриваються лише зсередини темряви.

כי התורה היא בחי' חכמה שנמשכה ממלכות דא"ס (שהיא בחי' מו"ס) [מוחא סתימאה] דעתיקא שבחי' כתר ועתיק נקי מלי' דא"ס. וכנודע שמבחי' מלי' דא"ק [דאדם קדמון] נעשה כתר לאצי'

Бо Тора — це рівень мудрості (Хохма), що походить від царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф) (а воно є рівнем прихованого мозку (моха стімаа) Атіка; адже вінець (Кетер) та Атік називаються царюванням (Малхут) Нескінченного; і, як відомо, з рівня Малхут Адам Кадмона постав Кетер світу еманациї (Ацилуту)),

Тора — це Хохма, що походить від Малхут Ейн Соф. У дужках її джерело пов'язується з моха стімаа, «прихованим мозком», прихованою Хохмою Атіка, внутрішнім рівнем Кетера: Кетер та Атік самі називаються Малхут Ейн Соф. Тут також нагадується, що Малхут Адам Кадмона, первісного рівня над усіма світами, стає Кетером Ацилуту.

ושם שורה אור א"ס ב"ה בבחי' לא שנית³⁰ ממש שאין שם העלם והסתר כלל. וכמ"ש יהי אור זו חכמה³¹ והכתר נקי אור.

і там світло Ор Ейн Соф, благословенний Він, перебуває незмінним, у стані «Я не змінився», бо там зовсім немає приховування чи утаєння. І, як написано: «Нехай буде світло» (ор) — це Хохма; а Кетер називається авір (повітря).

Там світло Ор Ейн Соф перебуває незмінним, як у словах «Я, Гавая, не змінився», і немає жодного приховування. Слова Тори «Нехай буде світло (ор)» стосуються Хохми, тоді як Кетер, який не світить відкрито, називається авір, «повітрям»; ці два слова відрізняються однією літерою — йуд. У Лікутей Тора, Бегаалотха, Альтер Ребе пояснює, що Тора є світлом, бо походить від Хохми, у якій насолода розкрита, а тому вона розкриває надсвітлову насолоду, приховану в міцвотах.

ורב יהודה שהיה אדם גדול מאד³² היה יכול להמשיך בטול עליון ע"י שהיה בטל בעצמו בק"ש [בקריאת שמע] כי מן הק"ש [הקריאת שמע] לא היה פטור רק מן התפלה.³³

А Рав Єгуда, який був надзвичайно великою людиною, міг притягувати згори вищий бітуль, сам будучи бател (у стані бітуль перед Б-гом) під час Кріат Шма (читання Шма); адже від Кріат Шма він не був звільнений, а лише від молитви.

Рав Єгуда, надзвичайно велика людина, міг притягувати згори вищий бітуль, бо сам перебував у стані бітуль, коли читав Шма. Маамар зазначає, що він був звільнений від молитви, але не від читання Шма.

8 ורצה להמשיך גם בנזיקין מקום הקליפות שהם ארבעה אבות נזיקין³⁴ שיהיה בלע המות לנצח³⁵ וכמו שיהי [שיהיה] לע"ל [לעתיד לבוא] בעת תח"ה [תחיית המתים] שיחיו העצמות ויקרם עליהם עור³⁶ ובשר כמ"ש גבי עצמות דיחזקאל³⁷

І він прагнув низвести [це] також у Незікін — місце кліпот (оболонок), які є чотирма головними категоріями збитків, — щоб «Він поглине смерть навіки», як це станеться в майбутньому, під час воскресіння мертвих: тоді кістки оживуть, а на них утворяться шкіра й плоть, як сказано про кістки Єхезкеля.

Рав Єгуда прагнув поширити це самоусунення (бітуль) навіть на Незікін — закони про збитки, чії «чотири головні категорії збитків» уособлюють сферу кліпот. Мета — майбутній час, коли «Він поглине смерть навіки», під час воскресіння, коли кістки знову оживуть і вкриються шкірою та плоттю, як у видінні Єхезкеля про сухі кістки.

שיהיה גשמיות ממש ואעפ"כ [ואף על פי כן] יהיו נהנין מזיו השכינה בלי אכילה ושתייה³⁸ לפי שימושך בטול עליון גם בגשמיות ממש וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] עתידים צדיקים³⁹ שיאמרו לפנים קדוש שיהא קודש שורה למטה.

[Тобто,] буде справжня фізична реальність, і все ж вони насолоджуватимуться саявом Б-жественної присутності (Шехіні) без їжі та пиття, бо вище самоусунення (бітуль) буде низведене й у саму фізичну реальність. І, як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «У майбутньому перед праведниками промовлятимуть: "Святий"», — тобто святість перебуватиме внизу.

Після воскресіння люди будуть цілком матеріальними, але насолоджуватимуться саявом Шехіні без їжі та пиття, бо вище бітуль сягне самої фізичної реальності. Ось чому мудреці кажуть, що перед праведниками промовлятимуть «Святий»: святість перебуватиме внизу. У «Тора Ор» на Толдот пояснюється, що ангели промовлятимуть «Святий» перед праведниками, бо деякі розкриття низводяться лише вниз — до душ у цьому світі.

9 ועל דרך זה היתה תורתו של רב יהודה ושל רבי שמעון בן יוחאי שהיתה תורתם אומנתם⁴⁰ שהיתה תורתם בבחינת בטול ממש לאור אין סוף ולא הם המדברים ד"ת [דברי תורה] אלא דבר ה' בפיהם כו'.

Такою була Тора Рава Єгуди та рабі Шимона бар Йохая, про яких сказано, що Тора була їхнім заняттям: їхня Тора перебувала в стані справжнього самоусунення (бітуль) перед Нескінченим світлом (Ор Ейн Соф), і не вони промовляли слова Тори, а слово Б-га було в їхніх устах тощо.

Рав Єгуда та рабі Шимон бар Йохай описані як люди, «для яких Тора була заняттям»: їхнє навчання було цілковитим бітулем перед Ор Ейн Соф. Не вони промовляли слова Тори; слово Б-га промовляло через них.

10 וזהו ענין מתניתין מלכתא כמלך שמצוה כו'. שיש בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון וגזירת המלך. ויש בחינת מלך שהוא הגוזר עצמו כו'.

І ось у чому полягає вислів «Мішна — цариця»: як цар, який наказує тощо. Бо є рівень слуги, який вивчає, щоб знати волю царя та його наказ; і є рівень царя, який сам видає наказ тощо.

Мішну називають царицею, бо існують два способи її вивчати: як слуга, що вивчає її, аби знати, чого хоче цар і що він наказав, або як цар, який сам видає накази.

ולכן במרע"ה [במשה רבינו עליו השלום] נאמר ויהי בישרון מלך⁴¹ כו'. נמצא היוצא מהקדמה זו השניה דפי' ותורה אור הוא שע"י עסק התורה בבטול ממשיכים בחינת אוא"ס [אור אין סוף] ממש שלמעלה מהצמצום שיה"י [שיהיה] מתגלה למטי' [למטה] בעשי' [בעשיה]

Тому про Моше Рабейну, мир йому, сказано: «І був він царем у Єшуруні» тощо. Отже, висновок із цього другого вступного положення щодо значення слів «а Тора — світло» полягає в тому, що завдяки заняттю Торою в стані самоусунення (бітуль) притягують рівень самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), що перебуває над скороченням (цимцумом), аби воно виявилось внизу, у [світі дії] (Асія),

З цієї причини Тора каже: «І був він царем у Єшуруні», що маамар тлумачить як слова про Моше (у вірші вони можуть також стосуватися Б-га, Який став Царем, коли Ізраїль зібрався біля Синаю). Висновок другого вступного положення полягає в тому, що вивчення Тори з бітулем притягує Нескінченне світло з рівня над цимцумом, щоб воно виявилось навіть в Асія — найнижчому світі.

כמו שהיה רב יהודה תנוי' בניקין להפך חשוכא דוקא לנהור' [לנהורא] [ועמ"ש כפ' בראשית ע"פ צאנה וראנה.⁴²

як Рав Єгуда [займався] вивченням у Незікін, щоб перетворити саме темряву на світло. [I див. те, що написано в розділі Берешит щодо вірша] «Вийдіть і побачте».

Вивчення Равом Єгудою Незікін мало на меті перетворити саму темряву на світло. Тут у єврейському тексті відкривається квадратна дужка, яка закривається наприкінці параграфа 12; у цьому фрагменті читача спершу скеровують до маамара в розділі Берешит щодо слів «Вийдіть і побачте».

РОЗДІЛ 3 • 111-12

Світильник загалом

11 ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ענין הנר והאור דרך כלל. כי הנה הפתילה זהו חוט ועליו נמשך האור ובחי' החוט רומז לבחי' צמצום האור שע"י הצמצום נמשך רק קו וחוט לבד

На цій підставі загалом стане зрозумілим значення світильника й світла. Адже г'ніт (песіла) — це нитка, на яку проводиться світло; нитка ж натякає на скорочення (цимцум) світла, адже внаслідок скорочення було проведено лише лінію світла (кав) і нитку.

Тепер, маючи два вступні положення, можна пояснити образ світильника. Г'ніт — це нитка, на якій тримається світло, а нитка натякає на цимцум, унаслідок якого до звільненого простору було проведено лише тонку лінію — кав.

ואח"כ נמשך קו זה להאיר במדה ומשקל ונק' קו המדה ויש בזה כמה בחי' בענין הקו המדה ונק' ג"כ פתיל (וכמ"ש בזהר פקודי דף רל"ג ע"א) ע"פ ופתיל פשתים בידו וקנה המדה⁴³ כו'.

А згодом цю лінію було проведено, щоб вона випромінювала світло згідно з мірою та вагою, і її називають вимірювальною лінією (кав гамідда). У понятті вимірювальної лінії є кілька аспектів, і її також називають шнуром (песилем) (як сказано в Зоарі, Пекудей, с. 233а) щодо [вірша] «і лляний шнур у його руці, і вимірювальна тростина» тощо:

Потім ця лінія розгортається, щоб давати світло відміряними частками, тому її й називають вимірювальною лінією. Зоар у Пекудей, розглядаючи видіння Єхезкеля про чоловіка, в якого «лляний шнур у руці й вимірювальна тростина», називає її шнуром (песилем) — словом, спорідненим із терміном песіла, що означає г'ніт.

ולזמנין קנה המדה ולזמנין קו המדה ועל דא פתיל וקנה כו' דקנה המדה זהו ענין המדידה דעלמא דאתכסיי שנק' ים שמדה זו הוא ע"י הקנה שגדל אצל המים.⁴⁴

«То вимірювальна тростина, то вимірювальна лінія, і тому — шнур і тростина» тощо. Адже вимірювальна тростина — це вимірювання прихованого світу, який називається морем; цей вимір здійснюється за допомогою тростини, що росте біля води.

Зоар розрізняє вимірювальну тростину й вимірювальну лінію. Тростина вимірює прихований світ, який називається морем, що доречно, адже тростина росте біля води.

12 ומדידו דעלמא דאתגליא הנקי יבשה הוא ע"י פתיל כו'. ועכ"פ [ועל כל פנים] בחי' הפתילה זהו בחי' קו המדה.

А вимірювання розкритого світу, який називається сушею, відбувається за допомогою шнура тощо. У будь-якому разі, рівень ґнота — це рівень лінії міри.

Шнур вимірює розкритий світ, який називається сушею. Так чи інакше, ґніт є лінією міри — обмеженим каналом.

אך האור הנתלה בפתילה זהו בחי' תורה אור שהוא המשכת אוא"ס [אור אין סוף] שלמעלה מהצמצום והמדה וכמ"ש ארוכה מארץ מדה⁴⁵

Але світло, що тримається на ґноті, — це рівень «Тора — світло», тобто притягання вниз Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), яке вище за скорочення (цмцум) і міру, як написано: «Міра її довша за землю»;

Світло, що тримається на ґноті, — це «Тора — світло», Нескінченне світло з-понад цмцуму й понад усяку міру. Вірш з книги Йова «міра її довша за землю» наводиться на підтвердження того, що це світло перебуває поза мірою.

וכמ"ש במ"א שזהו ענין הכרכות דיעקב ע"י יצחק דוקא כי יצחק הוא בחי' גבורי [גבורה] דע"י [דעתיק יומין] שרש ומקור קו המדה לכן נתברך יעקב על ידו.

і, як пояснюється в іншому місці, у цьому полягає суть благословень Яакова, [що прийшли] саме через Іцхака: адже Іцхак — це рівень стриманості (Гвура) Атік Йоміна [Давнього днями], кореня й джерела лінії міри; тому Яаков отримав благословення через нього.

В іншому місці саме цим пояснюється, чому благословення Яакова прийшли саме через Іцхака. Іцхак — це Гвура Атік Йоміна, корінь і джерело самої лінії міри, тому благословення від нього могло додати світло поза мірою.

שהברכה היא מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ⁴⁶ זו משנה. שע"ז יומשך תוספת אור יותר לאין שיעור על עיקר האור שע"פ המדה כו'.

Адже благословення — «росою небесною»: це Писання; «і щедрістю землі»: це Мішна. Завдяки цьому буде притягнуто додаткове світло, незмірно більше за основне світло, яке відповідає мірі тощо.

Благословення Іцхака — «росою небесною і щедрістю землі» — тлумачиться як Писання і Мішна. Завдяки їм до основного світла, що приходить у межах міри, додається світло поза всякою мірою.

ועיקר אחיזת האור בפתילה הוא ע"י כליון השמן שהוא כירור חכמה דק"נ [דקליפת נוגה] שכל אנושי כנ"ל בהקדמה ראשונה. והיינו כשהוא נכלל באור שבטל לגמרי לבחי' ותורה אור]:

А головним чином світло тримається на ґноті завдяки згорянню олії, що відповідає очищенню мудрості (Хохма) кліпат ноґа (сяйливої оболонки) — людського інтелекту, як згадувалося вище, у першому вступі. Тобто коли він включається у світло, яке цілковито самоусунене перед рівнем «і Тора — світло».

Світло тримається на ґноті головним чином завдяки згорянню олії, яка символізує очищення людського інтелекту — Хохми кліпат ноґа, як сказано в першому вступі. Це відбувається, коли інтелект включається у світло, цілковито самоусунене перед «Тора — світло»; у цьому місці закривається фрагмент у квадратних дужках.

РОЗДІЛ 4 • 113-15

Світильник душі

ועתה נבא לביאור הענין. לבאר ענין שני הבחי' נר. האחד מ"ש נר הוי"ה נשמת אדם⁴⁷ שהנשמה לבדה היא בחי' נר.

Тепер перейдемо до пояснення цього питання — розглянемо два види світильника. Перший — це сказане: «Світильник Імені Б-га (Гавая) — душа людини», де сама душа є світильником.

Тепер маамар переходить до своєї головної теми: двох видів світильника. Перший — сама душа: «Світильник Гаваї — душа людини»; тут світильником є лише душа.

ובנר יש השלשה בחיי הנ"ל. אור ופתילה ושמן. אי"כ יש כ"ז [כל זה] בהנשמה עצמה. הנר הב' הוא כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור.⁴⁸ ויש בזה ג"כ ג' בחינות הנ"ל.

У світильнику є три згадані вище складники: світло, гніт і олія. Отже, усе це міститься в самій душі. Другий світильник — це, як сказано: «Бо міцва (заповідь) — світильник, а Тора — світло»; і в ньому також є три згадані вище складники.

Як і в будь-якому світильнику, у ньому є світло, гніт і олія, тож усі три складники містяться в самій душі. Другий світильник — це міцва, як сказано: «Міцва — світильник, а Тора — світло»; і в ній також є ті самі три складники.

והענין כי הנה נר הוי"ה נשמת אדם היא נה"א [נפש האלקית] (ולא הנה"ב [הנפש הבהמית] שעדיין צריכה להתברר ואינה נק' בשם נר הוי"ה דהא לא כתיב נר אלקים)

Пояснення таке: «Світильник Гаваї — душа людини» — це Б-жественна душа (нефеш елокіс), а не тваринна душа (нефеш габагаміт), яку ще належить очистити; її не називають «світильником Гаваї», адже не написано «світильник Імені Б-га (Елокім)»,

«Світильник Гаваї» — це Б-жественна душа. Тваринна душа сюди не належить, адже її ще потрібно очистити, а у вірші сказано «світильник Гаваї», а не «світильник Елокім».

שהיא אי"צ [אין צריך / אינו צריך] תקון⁴⁹ לעצמה והיא הפתילה שממשכת האור הוא הבטול העליון וא"ס [אור אין סוף] מלי' דא"ס ששם הוא התחלת הקו וחוט המתלבש בע"ס [בעשר ספירות] דאצי" מקור ושרש נה"א [נפש האלקית].

якій самій не потрібен тікун (виправлення). Вона є гнотом, що притягує світло вниз, — вище самоусунення (бітуль), Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф), де бере початок лінія світла (кав) і нитка, які втілюються в десяти сферах духовного прояву (сфірот) [світу еманції (Ацилут)], — джерелі й корені Б-жественної душі.

Б-жественній душі самій не потрібен тікун, як сказано в Танія від імені Ец Хаїм. Вона є гнотом, що притягує світло вниз — вище бітуль Малхут Нескінченного, де бере початок кав, перш ніж втілитися в десяти сфірот Ацилут, корені Б-жественної душі.

ונקראת הנה"א [הנפש האלקית] ג"כ פתילה יעקב חבל נחלתו.⁵⁰ על כן בכח הנה"א [הנפש האלקית] להמשיך האור והבטול עד שהשמן הוא חכמה שבשכל אנושי שבנפש השכלית דנוגה נמשך אחר הפתילה.

Б-жественну душу також називають гнотом: «Яаков — шнур Його спадщини». Тому Б-жественна душа здатна притягувати світло й бітуль, аж доки олія — мудрість (Хохма) в людському інтелекті, що міститься в інтелектуальній душі нога (сяйва), — не потягнеться за гнотом.

Б-жественну душу також називають гнотом, як сказано: «Яаков — шнур Його спадщини». Через неї притягуються світло й бітуль, аж доки олія — людський інтелект інтелектуальної душі нога — не потягнеться за гнотом, подібно до того, як олія піднімається гнотом.

14 והנה השמן הנמשך אחר הפתילה הוא השורף ונכלה הכל עד שנעשה ממנו אש גמור שהוא הגורם הדלקת האש הרבה לפי שהוא הוא הדולק עד שנתהפך ממש להיות כאש משא"כ הפתילה.

А олія, що піднімається вздовж гнота, — це те, що горить і цілком згорає, аж доки не стає чистим вогнем. Саме вона спричиняє сильне розгоряння вогню, адже горить саме вона, аж доки буквально не стає подібною до вогню; із гнотом же цього не відбувається.

Олія, що піднімається гнотом, горить і цілком згорає, доки не стає чистим вогнем; вона і є справжнім паливом полум'я. Гніт не перетворюється на вогонь таким самим чином.

והכח הזה בשמן דק"נ [דקליפת נוגה] יותר מבנה"א [מבנפש האלקית] הפתילה הוא לפי שעיקרו מעולם התהו

І ця сила в олії кліпат нога (сяючої оболонки) більша, ніж у Б-жественній душі (нефеш елокіс), яка відповідає гноту, бо її сутність [корінь] — зі світу Тогу,

Олія, що уособлює кліпат нога, має цю силу більшою мірою, ніж Б-жественна душа (гніт), бо її корінь — у світі Тогу.

שהוא למעלה מעלה (כי בתהו היה רבוי האור שזהו יותר מבחי' המדה דקו המדה דתקון) אלא לפי שהיו זת"ז [זה תחת זה] נשברו.

який є надзвичайно високим (адже в Тогу було багато світла — більше, ніж на рівні міри вимірювальної лінії Тікуну); однак, оскільки вони були одна під одною, вони розбилися.

Тогу стоїть дуже високо: у ньому було багато світла, більше, ніж у світлі, відміряному лінією світла (кав) у світі Тікуну. Посудини розбилися, бо сфірот стояли одна під одною, кожна окремо.

דהיינו לפי שלא היי [היה] התכללות וההתכללות הוא התקון שנמשך דרך קוים כמ"ש באילן.⁵¹ וזה ענין נשמת אדם⁵² א' דם

Тобто тому, що не було взаємного включення; а взаємне включення і є Тікун, який проводиться лініями (кавім), як написано в Ілані. І в цьому полягає зміст вислову «душа адам (людини)»: алеф, дам (кров).

Між ними не було взаємного включення, а воно становить сутність Тікуну, світло якого тече лініями (кавім), як описано в Ілані (Ілан га-Гадоль R. Meir Poppers, велика схема кабалістичних світів). Слова вірша «душа адам» тут прочитуються як алеф-дам — «алеф» і «кров». У Лікутей Тора, Shir HaShirim Alter Rebbe пояснює, що кров серця є осередком збудження й радості, а алеф — це мудрість (Хохма), яка її пом'якшує.

כמו שהדם סובב והולך בכל האברים נעוץ תחלתן בסופן⁵³ עד שלכאב הראש מקיז דם ברגל כו'. כך הוא המשכת הנשמה נפש אלקית.

Так само, як кров циркулює й проходить через усі органи — «їхній початок вкарбований у їхній кінець», — аж до того, що при головному болю пускають кров із ноги тощо, так само відбувається низведення душі — Б-жественної душі.

Кров циркулює через кожен орган, тож початок і кінець пов'язані між собою; тому пускання крові з ноги може полегшити головний біль. Так само низводиться Б-жественна душа, поєднуючи найвище з найнижчим.

15 והכל הוא רק כדי לברר הנפש השכלית שתתהפך ממש כאש שלמעלה שיהיי [שיהיה] מאיר בה אור א"ס ממש כמו למעלה כי מתהו ממש נעשה תקון שמעקודים נקודים נעשה ברודים.⁵⁴

І все це — лише для того, щоб очистити інтелектуальну душу, аби вона справді перетворилася на вогонь згори й щоб у ній справді засяяло Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), як згори. Адже із самого Тору постає Тікун: з Акудім [i] Некудім постає Берудім.

Мета всього цього процесу — очистити інтелектуальну душу, доки вона не перетвориться на вогонь згори й у ній не засяє Ор Ейн Соф, як він сяє згори. Тікун вибудовується із самого Тору: зі світів, які Кабала називає Акудім і Некудім, постає Берудім — лад Тікуна.

וזאת היא בחי' נר הנשמה שהיא נפש אלקית שהיא הפתילה שעיקר הנר היא הפתילה והשמן הוא בירור הנפש השכלית. ומזה נעשה אור הוא הבטול העליון כו' כנ"ל.

І це — рівень / аспект (бхіна) світильника душі: Б-жественна душа (нефеш елокіс) — це гніт, адже сутність світильника — гніт, а олія — це очищення інтелектуальної душі. І з цього постає світло — вище самоусунення (бітуль) тощо, як згадувалося вище.

Це світильник душі: Б-жественна душа — гніт, найважливіша частина світильника, а олія — очищена інтелектуальна душа. З їхнього поєднання постає світло — вищий бітуль, описаний раніше.

Чому її називають світлом

16 והנה הטעם שנקי' הבטול הזה בשם אור. וגם מה שנמשך ע"י כליון השמן דוקא שהוא הוא שנעשה אש ואור גמור. משא"כ הפתילה.

Тепер [щодо] причини, з якої це самоусунення (бітуль) називається «світлом», а також щодо того, чому воно сходить саме через згорання олії: адже саме олія стає вогнем і повним світлом, чого не відбувається з ґнотом:

Порушуються два питання: чому це самоусунення називається «світлом» і чому воно постає саме внаслідок згорання олії, яка стає вогнем і повним світлом, тоді як ґніт — ні.

וכבר מילתא אמורה שהוא מפני ששרשה מעולם התהו.

Як уже говорилося, це тому, що її корінь походить зі світу Тору.

Коротка відповідь, уже наведена раніше, полягає в тому, що корінь олії — у Торі.

אך ביאור הענין הוא ע"פ המבואר בדוכתי טובא. איך שיש ב' בחי' אהבה ויראה. האחת האהבה והיראה שהיא מוגבלת לפי שיעור השגת הנפש כו'.

Однак пояснення цього полягає в тому, що роз'яснюється в багатьох місцях: існують два рівні любові й трепету (агава ве-йіра). Перший — це любов і трепет, обмежені мірою осягнення душі тощо.

Повніше пояснення ґрунтується на розрізненні, яке в багатьох місцях Хасидизму проводиться між двома рівнями любові й трепету до Б-га. Перший обмежений мірою того, що осягає душа.

17 והבי' הוא האה"ר [האהבה רבה] ויראה עצומה למעלה מכדי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה כו'. והיא הבאה מבחי' ההתבוננות בסוכ"ע המקיף לכל העולמות בשוה. ובחי' הראשונה נקי' בכל נפשך.⁵⁵ ועדי"ז הי' [היה] אהוי"ר [אהבה ויראה] של הנשמה בגי"ע [בגן עדן] לפי"ע [לפי ערך] ההשגה.

Другий рівень — це велика любов і величезний трепет (агава ве-йіра), що перевищують те, що душа здатна вмістити своїм осягненням, тощо; він походить від роздумів про світло, що охоплює всі світи (совев коль альмін) і однаково оточує всі світи. Перший рівень називається «усією душею своєю». І саме такою була агава ве-йіра душі в Ґан Еден [Саду Едему] — відповідно до міри [iii] осягнення.

Другий рівень — це велика любов і величезний трепет, що перевищують те, що душа здатна вмістити своїм розумінням; він походить від роздумів про світло, яке однаково оточує всі світи (совев коль альмін). Перший, обмежений рівень відповідає словам «усією душею своєю»; саме такими були любов і трепет душі в Ґан Еден, відповідно до її розуміння.

18 והשנית נקי בכל מאדך.⁵⁶ כי מאד פיי בלי גבול.⁵⁷ היינו שאין כלי הלב מכיל האהבה ויראה העצומי עד שנעשה בחי אור מקיף.

Другий рівень називають «усією своєю міццю (меодеха)». Адже меод означає «без меж»; тобто посудина серця не може вмістити величезної любові й трепету, і тоді це стає рівнем охоплюючого світла (Ор Макиф).

Другий рівень називається «всією своєю меод», а меод означає «без меж»: серце не може вмістити цієї любові й трепету, тому це стає охоплюючим світлом (Ор Макиф), яке перебуває навколо людини, а не всередині неї. У Лікутей Тора, Шлах, Альтер Ребе пояснює, що ця любов не має меж і не переривається, бо походить від світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), і кожен єврей має її відповідно до власної міри.

וזהו בחי תשובה בחילא יתיר.⁵⁸ פיי יתיר על הכלי. ולזה היה תכלית ירידת אור הנשמה מג"ע [מגן עדן] לעוה"ז בכדי שתבא לבחי בכל מאדך

І це рівень повернення (тшува) «з надзвичайною силою»: «надзвичайна» означає — понад межі посудини. Заради цього світло душі зійшло з Ган Едену (райського саду) в цей світ: щоб вона досягла рівня «усією своєю міццю».

Це тшува «з надзвичайною силою» — вислів із Зогару, де «надзвичайна» означає таку, що виходить за межі посудини. Саме заради цього душа зійшла з Ган Едену в цей світ: щоб досягти любові меод, тобто любові без меж.

שהתשובה אינה רק בעוה"ז כי ע"י אהוי"ר [אהבה ויראה] זו שבלי גבול ע"י ממשך אוא"ס [אור אין סוף] הבלי גבול שלמעלה מהצמצום

Адже тшува [можлива] лише в цьому світі; через цю безмежну любов і трепет людина притягує вниз безмежне Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), що перебуває над скороченням (цимцумом);

Тшува можлива лише в цьому світі. Безмежні любов і трепет притягують вниз Нескінченне світло, яке саме не має меж і походить із того, що вище за цимцум.

משא"כ ג"ע [גן עדן] נקי זיו השכינה ע"י צמצום. כיו"ד נברא עוה"ב [עולם הבא]⁵⁹ כ"י. ולכן יפה שעה^{60, 61} א' בתשובה כ"י.

тоді як Ган Еден називається «сяйвом Б-жественної присутності (Шехіні)», [що приходить] через цимцум: «літерою йод створено Майбутній світ» тощо. І тому «краща одна година тшуви» тощо.

Ган Еден, навпаки, називається «сяйвом Шехіні» — світлом, що приходить через цимцум, як каже Талмуд: Майбутній світ створено літерою йод, найменшою літерою. Тому в Мішні сказано: «Краща одна година тшуви й добрих учинків у цьому світі, ніж усе життя Майбутнього світу».

19 והנה בחיי אה"ר [אהבה רבה] זו דמאדך נקי או"ח [אור חזר]. והטעם שנקי בשם אור הוא כי הנה אנו רואים ההפרש בין אש ואור למים אשר מן האש יוכלו להדליק זמ"ז [זה מזה] עד אין קץ וגבול

А тепер цей рівень (бхіна) великої любові меод (надзвичайної міри) називається Ор Хозер (світлом, що повертається). Причина, чому його називають «світлом», полягає в тому, що ми бачимо різницю між вогнем і світлом, з одного боку, та водою — з іншого: від вогню можна запалювати один вогонь від іншого без кінця й межі,

Ця безмежна любов меод називається Ор Хозер, «світлом, що повертається», тобто світлом, яке піднімається знизу. Її називають світлом через різницю між вогнем і водою: від одного вогню можна запалювати полум'я за полум'ям без кінця.

משא"כ במים שיש גבול להשפעתם שאפי' [שאפילו] יהיו מים הרבה יכלו או יחסרו כששתו מהן עם רב.

на відміну від води, здатність якої давати обмежена: хоч би скільки води було, вона закінчиться або її стане менше, коли з неї питиме велика кількість людей.

Вода, навпаки, має межу: хоч би скільки її було, вона закінчиться або її стане менше, коли питиме багато людей.

משא"כ באש שאפי' [שאפילו] מאור נר אחד יוכלו להדליק נר מנר עד שלא יהיה כלה כלל לעולם

але не так із вогнем: навіть від світла однієї лампи можна запалювати лампу від лампи, так що він зовсім ніколи не вичерпається.

Від полум'я однієї лампи можна запалювати лампу за лампою, і вогонь ніколи не вичерпається.

ונמצא שאע"פ [שאף על פי] שהאש הדולק מצד עצם הרי הוא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] כמו המים אבל מ"מ יש בו בחי' כח בלתי מוגבל מה שיוכלו להמשיכו מנר לנר בלי שיכלה לעולם משא"כ במים שהם מוגבלים

Отже, хоча палаючий вогонь сам по собі є обмеженим, як і вода, все ж у ньому є рівень необмеженої сили: його можна передавати від лампи до лампи, і він ніколи не вичерпається; з водою ж, яка обмежена, це не так.

Однак палаючий вогонь сам по собі є обмеженою фізичною річчю, так само як вода. І все ж у вогні є певна необмежена сила, адже його можна передавати від лампи до лампи без кінця; вода ж, будучи обмеженою, цього не може.

ולכן נמשל הקב"ה לאש דוקא כמ"ש אש אוכלה הוא^{62.63} כי אני הוי"ה לא שנית⁶⁴ בין קודם שנבה"ע [שנברא העולם] וכו' לפי שהמשכה היא רק הארה בעלמא שאינו נוגע למהו"ע [למהותו ועצמותו].

Тому Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), уподібнюють саме до вогню, як сказано: «Він — вогонь, що пожирає»; адже «Я, Гавая, не змінився» — ні до створення світу, ні після нього, тощо, бо те, що продовжується вниз, є лише простим відблиском, який не зачіпає Його сутності й буття.

Ось чому Б-га порівнюють саме з вогнем, як у вислові: «Він — вогонь, що пожирає». Б-г каже: «Я не змінився» — від часу перед створенням світу й до часу після нього, бо при створенні світу вниз продовжується лише відблиск Його світла, який не зачіпає Його сутності, так само як запалювання іншої лампи нічого не відбирає від першої.

20 וזה כמשל האש שהמדליק נר מנר אינו מחסר בנר הראשון ולכן אין לו קץ. משא"כ במים שנעשה חסרון כו' ע"כ יהיו כלים לגמרי ברבוי המשכות

Це подібне до прикладу з вогнем: той, хто запалює один світильник від іншого, не зменшує першого світильника, а тому вогонь не має кінця. Не так із водою: у ній виникає нестача тощо; отже, через численні черпання вона буде цілком вичерпана,

Порівняння розгортається так: запалюючи один світильник від іншого, нічого не відбирають у першого, тому вогонь не має кінця. Вода ж щоразу втрачає частину себе, коли її черпають, і через багаторазове черпання вичерпується.

משא"כ האש אינו כלה ע"י רבוי הדלקות ממנו לפי שאין נעשה שום חסרון בו כלל רק ע"ד הארה:⁶⁵

тоді як вогонь не вичерпується через численні запалювання від нього, бо в ньому зовсім не виникає жодної нестачі; передається лише [щось] як відблиск.

Вогонь не вичерпується, навіть коли від нього запалюють багато світильників, бо він нічого не втрачає; передається лише відблиск.

21 והנה ע"פ משל זה באש הגשמי דאע"פ [דאף על פי] שהוא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ממש מ"מ יהיה ממנו המשכה בלי גבול כמו"כ [כמו כן] יובן הנמשל בענין אהבה דבכל מאדך. דפי' מאד היינו בלי גבול למעלה מהגבלת כלי הנפש.

Отже, з цього порівняння з матеріальним вогнем — хоча він справді обмежений, від нього все ж походить безмежний потік, — так само можна зрозуміти те, що воно ілюструє, стосовно любові «всією своєю міццю (меодеха)». Адже меод означає безмежність, що перевищує обмеження посудини душі.

Матеріальний вогонь, хоча й справді обмежений, дає безмежний потік. Цей самий принцип пояснює любов «усією своєю меод», яка виходить за межі посудини душі.

22 והנה ודאי מובן לכל דאין ר"ל [רוצה לומר] שהיא אהוי"ר [אהבה ויראה] שבלי גבול וקץ ממש כי איך שיך זה שבאדם יהיה אהוי"ר [אהבה ויראה] שבלי גבול ממש. אלא הכוונה שהיא יותר מהגבלת הכלי השכל ומדות שבאדם.

Тепер кожному, безперечно, зрозуміло, що це не означає любов і трепет (агава ве-йіра), які справді не мають межі чи кінця. Адже як може бути, щоб у людини були любов і трепет, які справді не мають межі? Йдеться натомість про те, що вони виходять за межі посудин інтелекту й емоційних атрибутів (мідот) людини.

Не слід думати, що ця любов буквально безмежна, адже людина не може мати любові й трепету, які справді не мають меж. Мається на увазі, що вони перевершують посудини інтелекту й емоцій людини.

שאין כח בכלים אלו להכיל ולהגביל אהוי"ר [אהבה ויראה] זו בתוכן כ"א היא יתיר יותר מכלים אלו

Адже ці посудини не мають сили вмістити й обмежити в собі цю любов і трепет; навпаки, ця любов і трепет перевершують ці посудини й виходять за їхні межі.

Ці посудини не можуть ані вмістити її, ані встановити для неї межі; вона виходить за їхні межі.

ולכן נקי בכל מאדך⁶⁶ מאד שלך⁶⁷ פי לגבי כלי שלך נקי אהבה רבה זו מאד ובלי גבול אבל כאמת היא בגבול.

І тому це називається «усім твоїм меодом» — твоїм меодом (буквально «дуже»): тобто стосовно твоєї посудини ця велика любов зветься меодом і безмежною, але насправді вона обмежена.

Ось чому у вірші сказано «твоїм меодом»: стосовно власної посудини ця велика любов є безмежною, хоча насправді вона все ж обмежена.

23 ואעפ"כ [ואף על פי כן] כיון שלגבי האדם היא בחי' בכל מאדך ובחי' בחילא יתיר לכן עי"ז ממשיך ממש אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה שלמעלה מהצמצום שהוא הבלי גבול אמיתי

І все ж, оскільки стосовно людини це рівень «усім своїм меод [усією надзвичайною мірою]» і рівень «із надзвичайною силою», завдяки цьому вона справді притягує вниз Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, що перебуває вище за скорочення (цимцум) і є істинно безмежним.

І все ж, оскільки для людини це справді «усім своїм меод» і «із надзвичайною силою», вона притягує вниз Нескінченне світло, що перебуває вище за цимцум і справді не має меж.

נמצא עם היות אה"ר [אהבה רבה] זו מצד עצם בעלת גבול מ"מ להיותה יותר מגבול וכלי של הנפש ע"כ פועלת המשכה מבחי' בלי גבול ממש דהיינו אוא"ס [אור אין סוף] ממש

Отже, хоча ця велика любов сама по собі має межу, однак, оскільки вона перевершує межу й посудину душі, то завдяки їй притягується вниз світло з рівня того, що справді не має меж, — а саме саме Нескінченне світло.

Любов, обмежена сама по собі, оскільки вона перевершує межі й посудину душі, притягує світло з того, що справді не має меж, — саме Нескінченне світло.

ולכן נק' אה"ר [אהבה רבה] זו בשם אור שהוא ממש כמשל האור והאש אע"פ [אף על פי] שהוא בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] יש ממנו המשכה בלי גבול משא"כ במים וכו'.

Тому цю велику любов називають «світлом»: вона цілком подібна до світла й вогню, від яких, хоча вони й обмежені, походить безмежне поширення; з водою ж цього немає тощо.

Ось чому велику любов називають світлом: подібно до вогню, вона сама по собі обмежена, але від неї походить безмежний потік, на відміну від води.

ועד"ז יוכן מעלת אהבת רשפי אש⁶⁸ בכל מאדך על בחי' אהבה הנמשכת כמים שהוא בחי' בכל נפשך.

Так само можна зрозуміти перевагу любові, що палає, мов вогонь, — «усім своїм меод», — яку називають «спалахами вогню», над рівнем любові, що струменить, мов вода, тобто над рівнем «усією душею своєю».

Так само можна зрозуміти, чому полум'яна любов «усім своїм меод», названа «спалахами вогню», вища за любов, що струменить, мов вода, — «усією душею своєю».

24 והנה אה"ר [אהבה רבה] זו נתהווה בהנשמה דוקא ע"י התלבשות' בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] שאז תבא לבחי' תשובה בחילא יתיר

Отже, ця велика любов виникає в душі саме завдяки тому, що вона облачається в тіло й тваринну душу, адже тоді вона досягає рівня повернення (тшува), що відбувається «з незрівнянною силою»;

Ця велика любов виникає в душі лише завдяки тому, що вона облачається в тіло й тваринну душу. Лише тоді вона може досягти тшуви «з незрівнянною силою».

**משא"כ אהבת הנה"א [הנפש האלקית] קודם התלבשותה בגוף היה בכח"י גבול וכלי כפי השגת הנפש כו'.
ולכן נק' הנה"א [הנפש האלקית] פתילה שהפתילי זהו דבר מוגבל בעצם וכמו פתיל וקו המדה**

тоді як любов Б-жественної душі (нефеш елокіс) до її облачення в тіло перебувала в обмеженому, посудинному стані, відповідно до осягнення душі тощо. Тому Б-жественну душу називають ґнотом, адже ґніт за своєю суттю є чимось обмеженим, подібно до шнура й вимірювальної лінії.

До того, як Б-жественна душа увійшла в тіло, її любов була обмежена осягненням душі. Саме тому її називають ґнотом — чимось обмеженим у самій своїй суті, подібно до шнура й вимірювальної лінії.

**אבל ע"י התלבשותה בנה"כ [בנפש הכהמית] ואז השמן דכירור הנפש השכלית שמנוגה ששרשה מעולם
התהו הוא נמשך אחר הפתילה דנה"א [דנפש האלקית] ע"י דוקא יתהפך השמן לאור**

Але завдяки її облаченню в тваринну душу, коли олія очищення інтелектуальної душі, що походить із Ноги (сяйва), корінь якої — у світі Тогу (хаосу), притягується за ґнотом Б-жественної душі, саме завдяки цьому олія перетворюється на світло,

Коли Б-жественна душа облачається в тваринну душу, олія — очищена інтелектуальна душа з Ноги, корінь якої міститься у світі Тогу, — притягується за ґнотом Б-жественної душі. Лише завдяки цьому олія перетворюється на світло.

**שהוא בחי' אה"ר [אהבה רבה] דבכל מאדך ובטול עליון יותר מהכלי וכמו רב יהודה דאימתא דמאריה
עליה.**

а це — рівень великої любові «усією своєю міццю (меодеха)» і вищого рівня самоусунення (бітуль), що виходить за межі посудини, як у Рава Єгуди, якого охоплював трепет перед своїм Господом.

Це світло є великою любов'ю «усією своєю міццю» і вищим самоусуненням, що виходить за межі посудини. Прикладом цього був Рав Єгуда — людина, охоплена «трепетом перед своїм Господом».

לכן נקי אה"ר [אהבה רבה] זו בשם או"ח [אור חזר] שהוא אור הנמשך מהכירור דק"נ [דקליפת נוגה] ששרשן מעקודי' [מעקודים] נקודים כנ"ל אלא שעייז נמשך אח"כ מלמעלה למטה אוא"ס [אור אין סוף] ממש והוא בחי' ותורה אור.

Тому цю велику любов називають Ор Хозер (світлом, що повертається), адже це світло, що походить від очищення оболонки (кліпи) Нога, корінь якої — в Акудім [i] Некудім, як згадувалося вище; але завдяки цьому згодом згори донизу притягується саме Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), і це — рівень слів «і Тора — світло».

Цю велику любов називають Ор Хозер, бо це світло, яке піднімається внаслідок очищення кліпи Нога, корінь якої — в Акудім і Некудім. У відповідь на це згодом згори донизу притягується саме Нескінченне світло, і це — «Тора — світло».

РОЗДІЛ 6 • 125-28

Світильник міцви

25 וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' נר הנשמה אך אין נשמה בלא מצוה כי לא ע"ה [עם הארץ] חסיד⁶⁹ ולא בור ירא חטא.⁷⁰

І все це — рівень світильника душі. Але душі не буває без міцви, адже «невіглас не може бути побожним, а неук не боїться гріха».

Усе це стосується світильника душі. Але душі не буває без міцви, як сказано в Мішні: невіглас не може бути побожним, а неук не може боятися гріха.

וגם מצוה בלא נשמה אינה כלום כי כל האומר אין לי אלא תורה⁷¹ אפילו תורה אין לו.

Так само міцва без душі — ніщо, адже «хто каже: “У мене немає нічого, крім Тори”, той не має навіть Тори».

Так само міцва без душі — ніщо, адже в Талмуді сказано, що той, хто стверджує, ніби має лише Тору, не має навіть Тори.

26 ולכן צריך להיות גם שניהם. והענין כי נר מצוה שהמצוה היא נר והיינו פתילה.

Тому потрібні обидва. Пояснення полягає в тому, що у вислові «міцва — світильник» міцва є світильником, тобто ґнотом.

Отже, потрібні обидва. У вислові «міцва — світильник» міцва є світильником, тобто ґнотом.

והענין כי הדברים שנעשה בהן המצוה הן ג"כ מעולם התהו. אך המצוה היא ג"כ בחי' מקיף שנמשך ע"י קיום המצוה מקיף עליון

Пояснення полягає в тому, що речі, за допомогою яких виконують міцву, також походять зі світу Тору. Однак міцва — це також рівень охоплювального [світла] (макіф), адже завдяки виконанню міцви вниз притягується вищий макіф.

Фізичні предмети, за допомогою яких виконують міцвот, також походять зі світу Тору. Проте міцва — це також охоплювальне світло: її виконання притягує вниз вищий макіф.

ולכן המצות הן לבושים ובגדי מלכות להיות עי"ז הנשמה צרורה בצרור החיים⁷² שמלבשת ומקפת את הנשמה להעלותה כי כל דבר שצריך לעלות מקיפין אותו סביב.

Тому міцвот є одягом і царськими шатами, аби завдяки їм душа була «зв'язана у вузол життя»; адже [міцва] одягає й оточує душу, щоб піднести її, бо все, що має підвестися, оточене з усіх боків.

Ось чому міцвот називаються одягом і царськими шатами. Вони одягають і оточують душу, аби вона була «зв'язана у вузол життя» і могла підвестися, адже все, що має підвестися, повинно бути оточене.

27 וע"י זה המקיף המקיפו הוא עולה כמו שזורקין את האבן ע"י קירטא כו' מה שלא היה עולה כלל מעצמו ולהפך בעבירה ג"כ מלפפתו⁷³ כו'

Завдяки цьому макіфу, що охоплює душу, вона підноситься, наче камінь, який кидають пращею, тощо: сама собою вона зовсім не піднялася б. І навпаки: провина також «обвиває його», тощо.

Охоплююче світло підносить те, що воно оточує, так само як праща запускає камінь, який сам собою ніколи не піднявся б. Провина, навпаки, також «обвиває» людину.

ולכן לובשים הטלית ותפילין קודם התפלה כנודע שכל דבר שצריך להעלותו מלמטה יורד מתחלה אור העליון והוא אור המקיף שהוא המעלה כנ"ל.

Тому перед молитвою надягають талес і тфілін: як відомо, коли щось треба піднести знизу, спершу сходить вище світло; це охоплююче світло (Ор Макіф), яке підносить [його], як сказано вище.

Тому перед молитвою надягають талес і тфілін: усе, що має бути піднесене знизу, спершу потребує сходження вищого світла — охоплюючого світла, яке й підносить.

ובזה תתהפך הנפש השכלית באור שלמעלה בתפלה ולכן מתפללין בכל יום נוסח אחד (משא"כ תורה היא צריכה דוקא התחדשות ע' [עיינ] זוהר בראשית בהקדמה) (די"ב ע"ב) ולאפשא לה בכל יומא⁷⁴

Завдяки цьому в молитві інтелектуальна душа перетворюється на світло, що вгорі. Тому ми щодня молимося тим самим текстом (на відміну від Тори, яка потребує саме оновлення; див. Зоґар, Берешит, у Вступі, сторінка 12b: «і приносити їй плоди щодня»).

У молитві інтелектуальна душа перетворюється на світло, що вгорі. Тому текст молитви щодня залишається тим самим, тоді як вивчення Тори потребує оновлення: у вступі до Зоґару йдеться про те, щоб «приносити їй плоди щодня».

שבכל יום מעלה ניצוץ מנפש החיוני [החיונית] כי כל ימי שנותינו בהם שבעים שנה⁷⁵ הם כ"כ [כל כך] נצוצות מנפש החיונית שצריך לברר משא"כ נה"א [נפש האלקית] היא נצחית.

Адже щодня підносять іскру життєвої душі: усі «дні років нашого життя — сімдесят років» — це стільки ж іскор життєвої душі, які треба очистити; натомість Б-жественна душа вічна.

Молитва повторюється тому, що кожного дня підносять ще одну іскру життєвої душі: сімдесят років життя — це стільки іскор, які треба очистити, тоді як сама Б-жественна душа вічна.

נמצא המצוה היא בחי' פתילה שבה וע"י נכלה השמן באור כך ע"י המצוה היא עליית נפש השכלי [השכלית] דק"נ [דקליפת נוגה]

Отже, міцва — це рівень гнота: у ньому й через нього олія згорає у світлі; так само через міцву відбувається піднесення інтелектуальної душі кліпат ноґа (світлої оболонки),

Отже, міцва — це гніт, у якому й через який олія згорає у світлі; завдяки міцві підноситься інтелектуальна душа кліпат ноґа.

וגם קלף התפלין דק"נ [דקליפת נוגה] ומעוֹת הצדקה ליכלל באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה כי שרש המצות הם במל' דאצי כי תורה היא בחי' ז"א.

а також пергаменту тфілін, що походить із кліпат ноґа, і грошей на цдаку, щоб вони включилися в Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він. Адже корінь міцвот — у Малху-ті світу еманції (Ацилут), тоді як Тора — це рівень емоційних атрибутів (Зеїр Анпін),

Так само до Нескінченного світла включаються пергамент тфілін, що походить із кліпат ноґа, і гроші, дані на цдаку. Причина в тому, що міцвот закорінені в Малхуті Ацилуту, тоді як Тора відповідає Зеїр Анпіну.

28 ומצות הן במלי מצות המלך. ⁷⁶ אך לפי שנעוץ סופן בתחלתן ⁷⁷ הרי המלי דאצי עולה עד מלי דא"ס ממש.

А міцвот належать до царювання (Малхут): «наказів Царя». Але оскільки «їхній кінець закладений у їхньому початку», Малхут світу еманції (Ацилут) підноситься аж до самої Малхут Нескінченного (Ейн Соф).

Міцвот належать до Малхут, як впливає зі слів «накази Царя». Однак оскільки «їхній кінець закладений у їхньому початку», Малхут Ацилуту підноситься аж до Малхут Нескінченного. У Лікутей Тора, у Ваєтханан («Лемаан Тіра»), Альтер Ребе пояснює, що міцвот належать до Малхут, але мають корінь у вінці (Кетер), оскільки світло Кетер сяє в Малхут сильніше, ніж будь-де: кінець закладений у початку.

ולכן עי"ז עולה נפש השכלית באוא"ס [באור אין סוף] ממש כנודע שאחר הבירור משם ב"ן [שם ב"ן] נעשה שם ס"ג [שם ס"ג] כו':

Тому завдяки цьому інтелектуальна душа підноситься до самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), адже відомо, що після очищення з Імені Бан утворюється Ім'я Саг тощо.

Завдяки цьому інтелектуальна душа підноситься до самого світла Ор Ейн Соф. Як відомо, після очищення Ім'я Бан — чотирилітерне Ім'я, розписане так, що його числове значення дорівнює 52, — стає Ім'ям Саг, розписаним до числового значення 63.

РОЗДІЛ 7 • 129-35

Йод у слові Гамагбігі

29 וזהו המגביה דהי"ד אחר הה"א ⁷⁸ הוא יתיר אלא דר"ל [דרוצה לומר] שעלייה זו דמלי דאצי הנקי ה' שיהיה עולה כ"כ [כל כך] למעלה במלי דא"ס הוא ע"י הי"ד והוא הי"ד שבתוך הה"א.

І це [значення слова] «Гамагбігі» («Той, Хто підносить»): йуд після гей зайвий; однак [вірш] має на увазі, що піднесення царювання (Малхут) світу еманції (Ацилут), яке називається гей, до Малхут Нескінченного (Ейн Соф), так високо, відбувається завдяки йуд; і це йуд у середині гей.

«Гамагбігі» закінчується йудом після гей, який видається зайвим. Але тут мається на увазі, що Малхут світу Ацилут, представлена літерою гей, підноситься до Малхут Нескінченного завдяки йуду — йуду всередині гей. У попередньому маамарі в Тора Ор «Гамагбігі» вже тлумачиться таким чином: йуд міцви, піднесений у середині гей.

**כי מלי דאצי"י היא בחי' דל"ת דלית לה מגרמה כלום ובהמשכת המצוה נעשה בתוכה יו"ד ונעשית עי"ז
בחי' ה' ועי"י היו"ד שבתוכה היא עולה למעלה באו"ס [באור אין סוף] מלי דא"ס**

Бо Малхут світу Ацилут — це рівень далет, адже «даліс ла мігарма клум» — «вона нічого не має від себе»; а завдяки притягненню міцви всередині неї виникає йуд, і завдяки цьому вона стає рівнем гей; а завдяки йуду всередині неї вона підноситься в Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), у Малхут Нескінченного.

Малхут світу Ацилут сама по собі — це далет, яка «нічого не має від себе»: назва «далет» перегукується з арамейським словом «длейс» — «той, хто не має». Міцва притягує в неї йуд, перетворюючи далет на гей; завдяки цьому йуду вона підноситься до Малхут Нескінченного.

**וזהו פ"י המגביהי שעליית הה' היא מלי דאצי"י במלי דא"ס הוא עי"י היו"ד שבתוך הה' שהוא הנמשך עי"י
קיום המצוה. ובו ועי"י היא העלייה הזאת**

І ось значення слова «Гамагбігі»: піднесення гей, тобто Малхут світу Ацилут, до Малхут Нескінченного відбувається завдяки йуду всередині гей, який притягується через виконання міцви. У ньому й завдяки йому відбувається це піднесення.

Отже, «Гамагбігі» означає, що гей — Малхут світу Ацилут — підноситься до Малхут Нескінченного завдяки йуду всередині неї; цей йуд притягується виконанням міцви. Саме цей йуд є засобом піднесення.

**[וביאור זה ⁷⁹ עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזהר פ' ויחי (דרל"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) בפ"י יהי שם כו' מאי שנא
דקאמר יהי**

[А пояснення цього — відповідно до написаного в Зогарі, у розділі Baixi (кінець сторінки 232b), щодо значення слів «Нехай буде Im'я» тощо: «Чому сказано йегі (нехай буде)?

Тут починається другий фрагмент у квадратних дужках, який пояснює цю думку на підставі Зогару про розділ Baixi. У ньому ставиться запитання, чому у вірші сказано «йегі» — «нехай буде».

**אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים ⁸⁰ דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו
יו"ד תתאה כגוונא דיו"ד עלאה**

Натомість йегі — це таємниця притягнення від того вищого місця, яке приховане, про яке ми говорили, — йуд-гей, — до таємниці союзу, якою є нижній йуд, подібний до верхнього йуд;

Зогар відповідає, що «йегі» означає притягнення світла від прихованого вищого джерела — йуд-гей — униз, до «союзу», тобто нижнього йуду, відповідного верхньому йуду.

שירותא כסופא ובגין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית כד"א [כמה דאת אמר] יהי רקיע⁸¹ כו' עכ"ל [עד כאן לשוננו].

початок подібний до кінця. Тому йегі — це таємниця притягнення від найприхованішого з усього прихованого до найнижчого рівня; і цим словом було утверджено всю справу творіння, як сказано: «Нехай буде небозвід» тощо». Кінець цитати.

Два йуди відповідають один одному: початок подібний до кінця. Отже, «йегі» описує притягнення світла від найприхованішого з усього прихованого до найнижчого рівня; цим словом було утверджено все творіння, як у словах «Нехай буде небозвід».

וכ"ה בזוהר בראשית (ד"י ע"ב) והפ"י הוא כי י"ה הם חו"ב [חכמה ובינה] שהחכמה נק' יו"ד שהיא בחי' נקודה

Так само сказано в Зоґарі, Берешит (сторінка 16b). Пояснення таке: йуд-гей — це мудрість (Хохма) і розуміння (Біна); Хохма називається йуд, бо вона є рівнем точки.

Те саме сказано в Зоґарі про Берешит. Йуд-гей — це Хохма та Біна: Хохма називається йуд, бо є точкою — найменшою з літер.

והיינו לפי כי ראשית חכמה⁸² דהיינו ראשית הגילוי מא"ס ב"ה וראשית הגילוי א"א להיות רק בחי' נקודה כדי שיוכלו לסבול ולהכיל כמו המעיין בתחלת יציאתו מהמקור הוא קטן רק אח"כ בהתרחקו מהמקור מתרחב ונעשה נהר.

Це тому, що «початок мудрості» означає початок розкриття від Ейн Софа, благословенний Він; а початок розкриття може бути лише рівнем точки, щоб могли витримати й вмістити [його], подібно до джерела, яке на початку витікання зі свого джерела мале, і лише згодом, віддаляючись від джерела, ширшає та стає рікою.

Хохма — це «початок мудрості», тобто початок розкриття від Ейн Софа; перше розкриття може бути лише точкою, щоб його можна було сприйняти. Джерело мале там, де витікає зі свого виток, і ширшає до ріки лише в міру того, як віддаляється від нього.

וזוהו ה' ראשונה שהיא בחי' רחובות הנהר⁸³ אבל החכמה שהיא קרובה יותר לא"ס והיא בחי' מעיין הוא רק נקודה. והיינו ג"כ בחי' בטול.⁸⁴

І це перша гей, що відповідає рівню «широких просторів ріки»; а мудрість (Хохма), яка ближча до Нескінченного (Ейн Соф), — це рівень джерела, лише точка. І це також рівень самоусунення (бітуль).

Перша гей — це розуміння (Біна), «широкі простори ріки». Хохма, ближча до Ейн Соф, — це джерело, сама лише точка, і ця малість також є бітулем.

30 והנה כשצ"ל אח"כ המשכה לבחי' מלי' דאצי' שהיא עלמא דאתגלייא מקור דבי"ע והיא בחי' שם ה' שם דוקא שהוא הגלוי לזולתו הנה המשכה זו ע"י יסוד ז"א והוא ג"כ בחי' יו"ד.

Тепер, коли згодом необхідно притягнути світло вниз до рівня (бхіна) царювання (Малхут) [світу еманції (Ацилут)], що є світом розкриття, джерелом [світів творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія)], і є бхіною «Імені Б-га (Гавая)» — саме «Імені», адже воно є розкриттям для іншого, — це притягнення відбувається через основу (Йесод) емоційних атрибутів (Зеїр Анпін), і він також є аспектом літери йуд.

Світло також потрібно провести до Малхут Ацилут, «світу розкриття», який є джерелом Брії, Єцира й Асії. Її називають «Іменем», бо ім'я потрібне, щоб розкривати когось іншим; це притягнення відбувається через Йесод Зеїр Анпіна, який також є літерою йуд.

31 וזהו ענין יו"ד תתאה רזא דברית. וזהו יהי שם ה' מבורך כו' שלהיות הגלוי בבחי' מלי' הנק' שם הוא ע"י יהי חו"ב [חכמה ובינה] ביסוד.

І в цьому полягає значення «нижнього йода — таємниці союзу». І це також сказано: «Нехай буде благословенне Ім'я Б-га (Гавая)» тощо: щоб відбулося розкриття на рівні царювання (Малхут), яке називається «Ім'я», воно має бути через «егі» [«нехай буде»]: мудрість (Хохма) і розуміння (Біна) в основі (Йесод).

Це сказано в Зогарі «нижній йод — таємниця союзу». Так само у вислові «Нехай буде благословенне Ім'я Б-га (Гавая)»: розкриття в Малхут, яка називається «Ім'я», відбувається через «егі» — Хохму й Біну (йод-гей), що притягуються до Йесода (останнього йода).

וע"פ כהאריז"ל [כתבי האריז"ל] הוא כי יסוד אבא מסתיים ביסוד ז"א. נמצא בחי' יו"ד עלאה שהוא אבא ממש מאיר ביסוד ז"א.

Згідно з працями Арізаля, це пояснюється тим, що Йесод Абби завершується в Йесоді емоційних атрибутів (Зеїр Анпін). Отже, рівень верхнього йода, тобто сам Абба, сяє в Йесоді Зеїр Анпіну.

Згідно з працями Арізаля, Йесод Абби (Хохми) простягається до Йесода Зеїр Анпіну. Отже, верхній йод — сам Абба — сяє в Йесоді Зеїр Анпіну.

ולכן נק' יסוד ז"א ג"כ יו"ד. וזהו ג"כ ענין היו"ד שנתוסף בפינחס בן אלעזר הכהן^{85, 86} עבור שקינא על פגם הברית

Тому Йєсод Зеїр Анпіну також називається йодом. І в цьому також полягає значення йода, доданого до імені Пінхаса, сина Елазара-коена (священника), бо він ревно виступив проти осквернення союзу,

Тому Йєсод Зеїр Анпіну також називається йодом. Це також йод, доданий до імені Пінхаса, сина Елазара, бо він ревно виступив проти порушення союзу.

כמ"ש בזוהר ר"פ פנחס (דרי"ג ע"ב ודרט"ו ע"ב ורל"ו ב') (ומזה ראייה דלא כפי' המק"מ [המקדש מלך] פי ויחי) (דרל"ב) בפי' יהי ע"ש

як написано в Зогарі, на початку розділу Пінхас (сторінки 213b і 215b, а також 236b). (Із цього впливає доказ проти пояснення Мікдаш Мелеха, розділ Baixi) (сторінка 232) щодо значення слова «егі»; див. там.

Зогар обговорює це на початку розділу Пінхас. Альтер Ребе зазначає, що це спростовує пояснення слова «егі» у Мікдаш Мелеху (коментарі рабі Шалома Бузагло до Зогара), у розділі Baixi; у Лікутей Тора, Масей, наведено той самий доказ.

וע"ש בהרמ"ז [בהרב משה זכות] שהוא יו"ד של מילוי ה"י אחרונה דשם ע"ב [שם ע"ב] שהוא בחי' יסוד אבא כו'. וע' באד"ר [באדרא רבא] (דקמ"ב):⁸⁷

І див. там у Рамаза: це йод у повному написанні останньої гей Імені Ав, що відповідає рівню Йєсода Абби тощо. І див. Ідра Рабба (сторінка 142).

Він посилається на Рамаза (рабі Моше Закуто), який там пояснює, що цей йод — йод у повному написанні останньої гей Імені Ав (72), на рівні Йєсода Абби; також він посилається на Ідра Рабба — велике зібрання Зогара в розділі Насо.

וביאור הדברים הוא כמו שאנו רואים שהראיה מתפשטת ונמשכת למטה יותר מן חוש השמיעה. ³²

Пояснення цього полягає в тому, що, як ми бачимо, зір поширюється й сягає нижче, ніж слух.

Пояснення починається зі звичного досвіду: зір сягає нижче, ніж слух.

שחוש השמיעה אינו מתפשט רק עד בחי' קול ודבור ששומע קול ודבור של חברו אבל לא יתפוס בחוש השמיעה את העשייה גשמית. משא"כ בראי' [בראיה] תופס ומשיג העשייה גשמית [גשמיים / גשמיות / גשמית].

Адже слух поширюється лише до рівня голосу й мовлення: людина чує голос і мовлення свого товариша, але слухом не може досягнути матеріальну дію; натомість зором вона досягає й сприймає матеріальну дію.

Слух сягає лише голосу й мовлення; матеріальну дію почути неможливо. Зір же досягає саму матеріальну дію.

33 והיינו דלפי שהראיה שרשה מבחי' חכמה כמו שנק' החכמים עיני העדה.⁸⁸ שהיא למעלה מבחי' הבינה שמשם שרש השמיעה ע"כ נשפלת למטה יותר.

Тобто оскільки зір укорінений у мудрості (Хохмі), як і мудреців називають «очима громади», що вище за рівень розуміння (Біни), звідки бере початок слух, то зір опускається нижче.

Зір укорінений у Хохмі, тому мудреців і називають «очима громади», тоді як слух укорінений у Біні. Оскільки Хохма вища, вона може опуститися нижче.

משא"כ בכח השמיעה הנמשך מבינה להיות נשפל כ"כ [כל כך] למטה. שכל הגבוה יותר יכול להשפיל א"ע [את עצמו] למטה יותר

Інакше із силою слуху, що походить від Біни: вона не опускається так низько. Адже що вищий рівень, то нижче він може себе опустити.

Слух, що походить від Біни, не може опуститися так низько, бо що вищий рівень, то нижче він може себе опустити.

ולכן יסוד אימא מסתיים בחזה ואינו נמשך בנה"י [בנצח הוד יסוד] דז"א. אבל יסוד אבא נמשך עד יסוד ז"א כי נה"י [נצח הוד יסוד] דז"א זהו בחי' עשיי' [עשייה] שבאצי' והמשכה זו א"א להיות כ"א ע"י יסוד אבא בחי' ראייה וכו'.

Тому Йесод Імми закінчується на рівні грудей і не простягається до рівнів перемоги (Нецах), величі (Ход) та основи (Йесод) емоційних атрибутів (Зеїр Анпін); натомість Йесод Абби простягається аж до Йесоду Зеїр Анпіна. Адже Нецах, Ход і Йесод Зеїр Анпіна становлять рівень світу дії (Асія) у світі еманції (Ацилут), і таке притягнення вниз можливе лише через Йесод Абби — аспект зору тощо.

Отже, Йесод Імми (Біни) закінчується на рівні грудей Зеїр Анпіна й не досягає його Нецах, Ход і Йесод, тоді як Йесод Абби (Хохми) простягається вниз до Йесоду Зеїр Анпіна. Нецах, Ход і Йесод Зеїр Анпіна — це «Асія», рівень дії у світі Ацилут; лише Йесод Абби, аспект зору, може сягнути туди.

34 וזהו ענין יהי שם כוי שלהיות ההשפעה בבחי' מלי הנקי שם ונקי ג"כ עשיי' [עשייה] שבאצי' הוא ג"כ עיי' יו"ד דוקא שהוא בחי' יסוד ז"א שבו מאיר יסוד אבא.

І ось у чому полягає зміст слів «Нехай буде Ім'я...»: щоб вплив здійснювався на рівні царювання (Малхут), що має назву «Ім'я» і також називається світом дії (Асія) у світі еманції (Ацилут), він має відбуватися саме через йуд — рівень основи (Йесод) емоційних атрибутів (Зеїр Анпін), у якому сяє Йесод Абби.

Це і є слова «Нехай буде Ім'я»: щоб вплив досяг Малхут, яку називають «Ім'ям» і також світом дії (Асія) в Ацилуті, він має пройти через йуд — Йесод Зеїр Анпіна, у якому сяє Йесод Абби.

וזהו פי' יהי י"ה הם חו"ב [חכמה ובינה] והיו"ד השני זהו צדיק יסוד עולם.⁸⁹ ועיין עוד בזה ח"ג [חלק ג'] (דרל"ו ע"ב) מענין בחי' זו דיו"ד זה:⁹⁰

І ось значення слова «йегі»: йуд-гей — це мудрість (Хохма) і розуміння (Біна), а друга йуд — це «праведник — основа світу». Див. також у Зоарі, частина 3 (стор. 236b), про цей аспект цієї йуд.

Отже, «йегі» означає: йуд-гей — це Хохма і Біна, а наступна, друга йуд — «праведник, основа (Йесод) світу». Читача відсилають до Зоару, де докладніше йдеться про цю йуд.

35 והנה כשהמלי מקבלת גילוי זה דבחי' יו"ד. אז נעשית מדל"ת ה'.

Отже, коли Малхут отримує це розкриття рівня йуд, вона стає з далет гей.

Коли Малхут отримує цей йуд, вона перетворюється з далет на гей.

ולכן לפ"ז [לפי זה] מובן ג"כ פי' המגביהי שעליית המלי במלי דא"ס הוא ג"כ עיי' יו"ד שבתוך הה"א שהוא מה שנמשך לה הארה מאוא"ס [מאור אין סוף] וכמבואר [וכמבואר לעיל] שכל עלייה הוא עיי' המשכה תחלה מלמעלה

Тож тепер зрозуміле й значення слова «Га-Магбігі»: піднесення Малхут до Малхут Нескінченного (Ейн Соф) відбувається також завдяки йуду всередині гей — тому відблиску, що притягується до неї від Нескінченного світла (Ор Ейн Соф). Як пояснювалося вище, кожне піднесення відбувається завдяки попередньому притягуванню згори вниз.

Це також пояснює слово «Га-Магбігі»: Малхут підноситься до Малхут Нескінченного завдяки йуду всередині гей — відблиску Нескінченного світла, притягнутому до неї. Як пояснювалося вище, кожне піднесення залежить від попереднього притягування згори.

והנה בחי' יו"ד זה שבתוך ה' שנמשך ע"י המצוה זהו בחי' פתילה הנמשך לתוך הנר כמ"ש בזוהר פ' פנחס⁹² (דרי"ט ע"א) ובמק"מ [ובמקדש מלך] כיון דאתאחד פתילה⁹³ כו'.

Цей рівень йуду всередині гей, що притягується вниз завдяки міцві, є рівнем гнота, введеного у світильник, як сказано в Зоарі, у розділі Пінхас (page 219a), та в «Мікдаш Мелех»: «Коли гніт з'єднується...»

Йуд усередині гей, притягнутий вниз міцвою, — це гніт, введений у світильник, як сказано в Зоарі до розділу Пінхас і в коментарі «Мікдаш Мелех» до цього місця: «коли гніт з'єднується».

וע"י המשכה זו נעשה כח עליי [עלייה] המלי לשרשה. וע' בזוהר ר"פ צו ע"פ זאת תורת העולה⁹⁴ כו'.

Завдяки цьому притягуванню виникає сила, що дає Малхут змогу піднятися до свого кореня. Див. Зоар, на початку розділу Цав, щодо [вірша] «Це закон про жертву всеспалення» тощо.

Це притягування дає Малхут силу піднятися до свого кореня. Для подальшого розгляду див. Зоар на початку розділу Цав, де йдеться про «Це закон про жертву ола», назва якої означає «те, що підноситься».

וזהו פ"י המגביהי שהמצוה היא בחי' פתילה ונר המעלה נפש השכלית כמו שלמעלה עליית שם ב"ן [שם ב"ן] ע"י היו"ד דע"ב [דשם ע"ב] הנמשך ע"י המצוה כנ"ל.^{95.96.97}

І це значення слова «Га-Магбігі»: міцва є рівнем гнота й світильника, що підносять інтелектуальну душу, так само як вище піднесення Імені БАН відбувається завдяки йуду Імені [AB], притягнутому вниз через міцву, як зазначалося вище.

Отже, «Га-Магбігі» означає, що міцва є гнотом і світильником, які підносять інтелектуальну душу, так само як вище Ім'я БАН підноситься завдяки йуду Імені АВ, притягнутому вниз міцвою.

РОЗДІЛ 8 • 136-38

Лашавет: сидіння як цар

36 ועמ"ש בפי' שלח⁹⁸ ע"פ והיה לכם לציצית⁹⁹ בענין אש יו"ד ואש ה"א.

І див. написане в розділі Шлах щодо [вірша] «І буде вам цицит», про вогонь йуд і вогонь гей.

Уривок у дужках завершується посиланням на маамар у Лікутей Тора, розділ Шлах, про цицит, де йдеться про «вогонь йуд» і «вогонь гей» (еш із йудом утворює іш (чоловік), а з гей — іша (жінка)). Там Альтер Ребе пояснює, що царювання (Малхут), яке називають іша (жінка), отримує від іш (чоловіка) — вогню йуд, тобто від мудрості (Хохма), — через 248 позитивних міцвот; також він відсилає до цього маамара про Гамагбігі лашевет.

וענין לשבת פי' שעלייה זו של המלי דאצי' במלי דא"ס הוא כדי להמשיך אור וחיות להיות התהוות
בחי מלי בבחי ישיבה וישב ה' מלך לעולם.¹⁰⁰

А значення лашевет (сидіти) таке: це піднесення Малхут світу еманції (Ацилут) до Малхут Нескінченного (Ейн Соф), щоб притягнути світло й життєву силу (хают) і завдяки цьому рівень Малхут постав у стані сидіння: «і Гавая сидів царем навіки».

Тепер маамар переходить до слова лашевет — «сидіти», наступного слова вірша. Піднесення Малхут світу еманції до Малхут Нескінченного слугує для того, щоб притягнути світло й життєву силу, завдяки яким Малхут постає у стані сидіння, як сказано: «Гавая сидів царем навіки».

כי ישיבה ומלכות הכל בחי אחת כי אין ישיבה בעזרה¹⁰¹ אלא למלכות בית דוד בלבד.

Адже сидіння і царювання — це одне й те саме: «у дворі Храму нікому не дозволено сидіти, окрім царів із дому Давида».

Сидіння і царювання становлять одне поняття: Талмуд навчає, що сидіти у дворі Храму дозволено лише царям із дому Давида.

37 וכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] באשה קראו מושב¹⁰² כי ישיבה היא ירידה והשפלה בבחי אחריים.
וכן תפלה ש"י [של יד] שהיא מלי היא מיושב.

Так само наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали, що стосовно жінки вживають слово «мошав» (сидіння), адже сидіння — це спуск і приниження в аспекті ахораїм (заднього боку). Так само тфілін на руку, що є царюванням (Малхут), [накладають] сидячи.

Мудреці зазначають, що стосовно жінки вживають слово «мошав» — «сидіння»; маамар пояснює, що сидіння — це спуск і приниження на рівні ахораїм (заднього боку). Так само тфілін на руку, що відповідають Малхут, накладають сидячи.

והיו"ד שברצועת תפלה ש"י [של יד] זהו ענין יו"ד הנ"ל. ועו"ל [ועוד יש לומר] פי' המגביהי לשבת כי
המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב.^{103, 104}

А йуд на ремінці тфілін на руку — це той самий йуд, про який ішлося вище. Можна також сказати [що] вислів «га-Магбігі лашавес» [«Той, Хто сидить на висоті»] означає: адже «цар стоїть на помості, а Август сидить».

Вузол у формі йуд на ремінці тфілін на руку — це той самий йуд, про який ішлося вище. Ще одне прочитання вислову «га-Магбігі лашавес» походить із мідрашу: «цар стоїть на помості, а Август сидить».

38 ופ"י אגוסטוס היינו מלך המלכים. והיינו כשהמל' מקבלת ממל' דא"ס בחי' ממ"ה [מלך מלכי המלכים] ע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] המשל אגוסטוס יושב כו'.

А значення слова «Август» — «Цар царів». Тобто коли Малхут отримує від Малхут Ейн Соф рівень Царя царів царів, саме про це наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали у притчі: «Август сидить» тощо.

Август уособлює Царя царів. Коли Малхут отримує від Малхут Ейн Соф рівень Царя царів царів, вона «сидить» — як у притчі Мідрашу про Августа, який сидить.

וזהו המגביה דוקא לשבת שע"י עלייה הנ"ל נעשה בחי' יושב ה' מלך לעולם¹⁰⁵ כו' וישיבה זו היא שלא יהיו רגליה יורדות¹⁰⁶ כו'.

І це — «Той, Хто підноситься саме для того, щоб сидіти»: завдяки згаданому вище піднесенню постає аспект «Гавая сів царем навіки» тощо. І це сидіння означає, що «її ноги» не «опускаються» тощо.

Отже, слова «Той, Хто підноситься, щоб сидіти» означають, що завдяки цьому піднесенню «Гавая сидить Царем навіки». Це сидіння таке, що «її ноги» не «опускаються»; ці слова взято з Мішлей.

כי היושב על הכסא משפיל גופו אבל מגביה רגליו מן הארץ וזהו והארץ הדום רגלי¹⁰⁷ כו'.

Адже той, хто сидить на троні, опускає тіло, але піднімає ноги над землею; і це — «земля — підніжок для Моїх ніг» тощо.

Той, хто сидить на троні, опускає тіло, але піднімає ноги над землею; у цьому полягає значення слів «земля — підніжок для Моїх ніг». Таке сидіння поєднує опускання й піднесення водночас.

Гамашпілі лірот

39 וביאור הדברים מבואר במ"א ע"פ אז ישיר.^{108, 109} ואח"כ המשפילי לראות¹¹⁰ זהו בחי' ותורה אור והוא

המשכת אוא"ס [אור אין סוף] ממלי דא"ס בשמים תושב"כ [תורה שבכתב]. ובארץ תושבע"פ [תורה שבעל פה]

Пояснення цих речей викладене в іншому місці, у маамарі на [вірш] «Тоді заспівав» (Аз яшир). А далі: «Той, Хто схиляється, щоб бачити» (Га-машпілі лір'от): це рівень «і Тора — світло», тобто притягування Нескінченного світла (Ор Ейн Соф) від царювання (Малхут) Нескінченного (Ейн Соф) «на небесах» — Письмової Тори, — «і на землі» — Усної Тори.

Повне пояснення міститься в маамарі на «Аз яшир» — «Тоді Ізраїль заспівав» пісню про криницю, у Лікутей Тора, Хукат, де Альтер Ребе пояснює, що любов, яка виникає від бачення через Тору, тобто мудрість (Хохма), є самоусуненням (бітуль) і вищою за палку любов, що походить від слухання. Вірш продовжується словами «Той, Хто схиляється, щоб бачити» (Га-машпілі лір'от), — це «Тора є світлом»: Нескінченне світло, притягнуте від царювання Нескінченного (Ейн Соф), «на небесах» — Письмова Тора, «і на землі» — Усна Тора.

דכמו דארץ מקבלת משמים כמ"ש למטר השמים תשתה מים.¹¹¹ כך תושבע"פ [תורה שבעל פה] מקבלת

מתושב"כ [מתורה שבכתב] כדאמרין מנא הני מילי דאמר קרא¹¹² כו'

Адже так само, як земля отримує від небес, як сказано: «вона п'є воду дощу з небес», так Усна Тора отримує від Письмової Тори, як ми кажемо: «Звідки відомі ці речі? Бо вірш говорить», тощо.

Як земля п'є дощову воду з небес, так Усна Тора отримує від Письмової Тори, як у Талмуді неодноразово запитують: «Звідки ми знаємо ці речі? Бо вірш говорить».

לראות היינו לראות ר"ל [רוצה לומר] שיהא גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ממש בשמים ובארץ שהן תושב"כ

[תורה שבכתב] ותושבע"פ [ותורה שבעל פה] דבר ה' למעלה מגלוי בחי' אור האהבה מנפש אלקית שנק' ג"כ

אור כנ"ל.

Лір'от («бачити») означає лера'от («бути побаченим»), тобто щоб саме Нескінченне світло було явлене «на небесах і на землі» — у Письмовій та Усній Торі, слові Б-га, — вище за виявлення рівня світла любові від Б-жественної душі (нефеш елокіс), яке, як згадувалося вище, також називається світлом.

Лір'от, «бачити», читається як лера'от, «бути побаченим»: саме Нескінченне світло виявляється у Письмовій та Усній Торі, слові Б-га. Це вище за світло любові від Б-жественної душі, яке також називалося світлом.

אך שהוא נמשך מבחי' שמיעה והתבוננות בלבד כמ"ש שמע ישראל¹¹³ כו' ואהבת כו' ובכל מאדך.¹¹⁴

Але воно притягується лише з рівня слухання та споглядання, як сказано: «Слухай, Ізраїлю...», «І любитимеш...», «і всією своєю силою».

Ця любов притягується лише через слухання та споглядання, як у словах: «Слухай, Ізраїлю... і любитимеш... всією своєю силою».

אבל בחי' ותורה אור זהו בחי' המשפילי לראות. פי' ליראות בבחי' ראייה וגלוי ממש עין בעין יראו¹¹⁵ וגו':¹¹⁶

Але рівень «і Тора — світло» — це рівень Га-машпілі лір'от, тобто лера'от, — виявлення, подібне до справжнього бачення: «око в око побачать», тощо.

«Тора є світлом» — це Га-машпілі лір'от: виявлення, пряме, як бачення, — «око в око побачать».

В АВОДІ

Маамар також навчає практичному служінню. Душа спускається в тіло, щоб досягти любові понад її міру — любові «з усім твоїм меодом», яку породжує лише тшува в цьому світі. Міцвот очищають інтелект і матеріальні предмети, які використовують для їх виконання, — пергамент тфілін і монети, що дають на благодійність, — доки ті не стають світлом. Тору слід вивчати з бітулем, щоб через неї промовляло слово Б-га; перед молитвою надягають таліт і тфілін, щоб охоплююче світло могло піднести душу.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому олія, корінь якої — у Тогу, стає вогнем, а фітіль — Б-жественна душа — не стає? Що це говорить про мету сходження душі в тіло?
2. У якому сенсі любов «з усім твоїм меодом» безмежна, якщо маамар каже, що насправді вона обмежена? Як обмежена любов може притягнути воістину безмежне Нескінченне світло?
3. Як зіставлення вогню й води пояснює, чому Б-га уподібнюють до вогню і чому творіння не змінює Його?
4. Чому перед молитвою надягають таліт і тфілін, і чому текст молитви щодня однаковий, тоді як вивчення Тори щоразу має бути новим?
5. Чим відрізняється любов, що виникає зі слухання й споглядання, від розкриття «Тора — це світло», яке уподібнюють до бачення?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ביאור על הנ"ל

У примітці повідомляється, що цей біур міститься в рукописному томі (buch) 1135, написаному власною рукою Цемаха Цедека, і надрукований тут разом із двома глосами з цього рукопису, які раніше не друкувалися і були додані в цьому виданні.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נמצא בבזך 1135 בגוכתי"ק הצ"צ כמו שנדפס כאן, וניתוסף שם ב' הגהות שלא נדפסו ונתוספו כאן. בבזך 1135. 17. 755 רשום "הנאמרים בשבת הנוכה תקס"ז".

АБЗАЦ 2

2 המגביהי לשבת

Псалмоспівець прославляє Ім'я Б-га (Гавая), Який сидить на висоті; буквально слова означають: «який робить [Себе] високим, щоб сидіти». Попередній маамар і цей біур (пояснення) розбирають цей вірш, а згодом тлумачать його кінцеву літеру йод у слові «Га-Магбіхі» («той, хто підносить») як натяк на саму цю літеру.

תהילים קי"ג:ה'Psalms 113:5

מי כה' אֶלְקִינוּ הַמַּגְבִּיִּהִי לְשַׁבָּת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 הא' מ"ש כפרדס

На 40d, у наступному маамарі про Мікец, знову йдеться про світильник: світло виникає завдяки тому, що воно тримається на матеріальному предметі; запалювати світильники означає через служіння людини притягувати світло так, щоб воно закріпилося у гноті. Цей уривок пов'язує це з тваринною душею, коли вона перетворюється, і корінь якої дуже високий. На 110d у доповненні про світильники Мішкана («Тора Ор», доповнення, Тецаве 14) пояснюється вчення «Пардес»: Хохма не розбилася під час розбиття посудин, тому її світло залишається в кожній речі; це і є олія, що міститься в усьому.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם לקמן מ, ד. קי, ד. לקו"ת שלח מב, א. אוה"ת פ' תצוה ע' איתקס.

4 Захоплюючись творінням, псалмоспівець каже, що Б-г створив усе мудрістю; Алтер Ребе робить висновок, що мудрість (Хохма) облачена в усе, і саме тому олію можна добути з усього.

תהילים קי"ד:כ"דPsalms 104:24

מִהֲרַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַּחְכְּמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ הַגִּינָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5

אשה חכמה מתקוע

Йоав посилає до Текоа по мудру жінку, яка вдаватиме плакальницю перед царем Давидом і переконає його повернути Авшалома додому; Алтер Ребе пов'язує її мудрість з олією Текоа.

שמואל ב י"ד:2'II Samuel 14:2

וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוּעָה וַיַּחַם מִשָּׁם אִשָּׁה חַכְמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֲתֵאבְּלִינָא וְלִבְשִׁינָא בְּגָדֵי־אֵבֶל וְאֶל־תְּסוּכִי שָׁמָּן וְהָיִיתָ כְּאִשָּׁה זֹה יָמִים רַבִּים מִתֵּאבְּלָת עַל־מֵת:

And Joab sent to Tekoa, and fetched thence a wise woman, and said unto her: 'I pray thee, feign thyself to be a mourner, and put on mourning apparel, I pray thee, and anoint not thyself with oil, but be as a woman that had a long time mourned for the dead;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"פ שמואל-ב י"ד, ב.

6

ביאור על הנ"ל

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

נמצא בבזך 1135 בגוכתי"ק הצ"צ כמו שנדפס כאן, וניתוסף שם ב' הגהות שלא נדפסו ונתוספו כאן. בבזך 1135. 17. 755 רשום "הנאמרים בשבת הנוכה תקס"ז".

7

תקוע אלפא לשמן

Мішна називає Текоа найпершим місцем, звідки постачали олію для храмових жертвоприношень.

מנחות פ"ה ב:י"א-י"בMenachot 85b:11-12

מתני' תקוע אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מן מה שזורע ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין אנפקטן ואם הביא כשר אין מביאין מן הגרגין שנשרו במים ולא מן הכבשים ולא מן השלוקים ואם הביא פסול:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מנחות פה, ב (במשנה).

АБЗАЦ 3

8

שמן הטוב ושמן המשחה

У Зогарі до Вайїкра вислів «добра олива» з цього вірша тлумачиться як священна олива помазання, що стікає від Атіки Кадіші [Святого Предвічного] до голови й бороди Царя.

ספר הזוהר, ויקרא י"ג:ז'-ז"ז:ט"זZohar, Vayikra 13:97-16:104

The verse continues: "It is like the precious oil upon the head that ran down upon the beard." This is the oil of the anointing of holiness which streams forth from the Ancient

Holy One and which is found in that supernal stream which gives to the children the wherewithal to kindle the lights. That oil trickles on to the head of the King and from the head to the holy and venerable beard, and from there it streams on to all the garments of splendour in which the King ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

9 שמן הטוב ושמן המשחה

Зогар до розділу Емор — друге місце, на яке Альтер Ребе посилається, говорячи, що священна олива коріниться у вищій Хохмі.

Zohar, Emor 2:6-3:12; ב"ר-ג'י"ב:26-3:12

10 כשמן הטוב

У псалмі добро братів, які живуть разом, уподібнюється до добірної оливи, вилитої на голову, що стікає на бороду Аарона й на його одяг; Альтер Ребе застосовує вислів «добра олива» до оливи, коріння якої — у святій мудрості (Хохмі).

Psalms 133:2; ב"ב:2:133

כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־הַנֶּהָן וְזָקֵן אֶהְרֶן שִׁירָד עַל־פִּי מְדוּתִיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קלג, ב.

11 וכמ"ש בזהר ויקרא ופ' אמור

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ז, ב. פה, ב.

12 שו"ה בחי' — חכמה שבשכל אנושי

У примітці сказано, що ці слова наведено так, як їх надруковано в рукописі Цемаха Цедека, а в рукописах 17 і 755 додано уривок: навіть оливкова олія походить від Ноги, і лише олія помазання походить із вищої Хохми, що спускається від Атік, тож «нижня олія походить від Хохми кліпат Нора».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בגוכתי"ק הצ"צ. ובבוכ' 17. 755 נוסף: "אצ"ל סתם שמנים כמו שמן אגוזים שמן צנונות כו' אלא אפי' שמן זית נלקח מבחי' נוגה שהרי ארז"ל שהזית משכח תלמודו של עי' שנה, והשכחה היא מקום הקליפות, ושמן זית שמחזיר תלמודו של עי' שנה זהו לפי שהוא בירור מה שנתברר מק"ג מבחי' הזית כו', והיינו דוקא למי שיוכל לברר ולהעלות, אבל עכ"פ הוא נלקח מבחי' ק"ג. רק בשמן המשחה נמשך מבחי' ח"ע הנמשך מע"ק כמ"ש בזהר, ולזה חייבים כרת על העושה כמתכונתה כי מה האדם שיבוא אחרי המלך להתדמות כו'. נמצא היוצא לנו מהקדמה זו שהשמן שלמטה זהו מבחי' חכמה דק"ג."

אבזאצ 4

13

תורה אור

У Мішлей Шломо закликає сина дотримуватися заповіді батька, «бо міцва — світильник, а Тора — світло»; другий вступ пояснює другу частину цього вірша.

Proverbs 6:23; ר'כ"ג:23

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחַת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14

הנז' בתחלת ספר עה"ה

Додатки до Лікутей Тора на Ваїкра починаються (51b) словами Ец Хаїм: Б-г скоротив Себе посеред Свого світла, залишивши порожнечу, в якій перебувають усі світи, тоді як Ор Ейн Соф оточує її рівномірно. Альтер Ребе запитує, як скорочення або віддалення «вбік» може стосуватися Нескінченного світла, яке не перебуває в просторі, і як це узгоджується зі словами: «Я, Гавая, не змінився».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בלקו"ת ויקרא בהוספות נא, ב ואילך.

אבזאצ 6

15

אני ראשון ואני אחרון

Ім'я Б-га (Гавая), Цар і Визволитель Ізраїлю, проголошує через Єшаюгу: «Я — перший і Я — останній, і крім Мене немає Б-га». У вірші слово umibaladai означає «крім Мене»; Альтер Ребе читає його як позначення проміжного етапу між часом до скорочення (цимцум) і майбутнім.

Isaiah 44:6; מ"ד:6:44

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִפְּלִעִי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעי' מד, ו.

16

ענין רב יהודה . . בנייקין

Талмуд нагадує, що за часів Рава Єгуди все їхнє навчання було зосереджене на Незікін.

Berachot 20a:4; ד'א:20a

... אִי מְשׁוּם תְּנוּיָי, בְּשָׁנֵי דְרַב יְהוּדָה כּוּלֵי תְנוּיָי בְּנוּיָקִין הָיָה, וְאֲנִי קָא מְתַנִּין שִׁיתָא סְדְרִי. וְכִי הָיָה מְטִי רַב יְהוּדָה בְּעוֹקְצִין, הָאִשָּׁה שְׂכוּכָשֶׁת יָרַק בְּקֻדְרָה, וְאֶמְרִי לָהּ וַיְתִים שְׂכַכְשָׁן בְּטַרְפִּיהֶן טְהוּרִים, אָמַר: הָיִיתָ דְרַב וּשְׂמוּאֵל קָא חֲזִינָא חָכָא. וְאֲנִי קָא מְתַנִּין בְּעוֹקְצִין תְּלִיסַר מְתִיבְתָּא, וְאִילוּ רַב יְהוּדָה כִּי הָיָה שְׁלִיף חַד מְסַאנִיָּה, אָתִי מְטָרָא, וְאֲנִי קָא מְצַעְרִין נַפְשִׁין וּמְצוֹחַ קָא צֻחִין, וְלִית דְּמִשְׁגַּח בֵּין.

Rab Pappa asked Abbai : How were our predecessors different from us that miracles occurred for them but not for us? Is it a question of learning ? In the time of Rab Judah, their whole study was limited to the Order "Damages," whereas we study the six Orders; and when Rab Judah reached the paragraph in Mishnah 'Uksin : "If a woman presses vegetables in a pot" (some declare it was the paragraph : "Olives which are pressed with their leaves are clean"), he said, "We see here the ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות כ, א. באוה"ת שבועות ע' פ מציין לכאן.

17

ישת חשך סתרו

У пісні Давида про визволення Б-г сходить у бурі, прихований у темних дощових хмарах: «Він зробив темряву Своїм прихистком». Альтер Ребе застосовує це до вінця (Кетер), який прихований і називається темрявою. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתְּחֹשֶׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סִכְתּוֹ חֹשְׁכַת־מַיִם עֲבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים יח, יב.

18

ראשית חכמה

«Початок мудрості (Хохма) — трепет перед Гаваею»: у псалмі трепет — це те, з чого починається мудрість. Альтер Ребе розуміє слова «початок мудрості» як вказівку на те, що Хохма є початком одкровення.

Psalms 111:10 תהילים קי"א:י"י

רִאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל־עֲשִׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֲמִדַת לְעֹד:

The fear of the L-RD is the beginning of wisdom; A good understanding have all they that do thereafter; His praise endureth for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיא, י.

19

שו"ה שאינו מושג — בזהר פ' בראשית (דל"ב ע"א) .. וגם לכן

Рукопис 17 додає тут: хоча з нашого погляду Кетер називається темрявою, бо його неможливо досягнути, відносно Нескінченного світла це темрява в прямому значенні, адже світло таким, яким воно було до цимцуму, не світить навіть у Кетері, як відомо з Ец Хаїм, — лише через цимцум і порожній простір.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבזך 17 נוסף: "אך אע"פ שאצלנו נק' הכתר חושך לפי שאינו מושג אבל לגבי אור א"ס ב"ה נק' הכתר חושך כפשוטו לפי שאין מאיר ומתגלה האור פי' כי האור זהו אור א"ס ב"ה כמו שהוא לפני הצמצום ובחי' זו אינו מאיר כלל אפילו בהכתר כנודע בע"ח רק ע"י צמצום ומקום פנוי": ולכן נק' הכתר. בענין כתר שנק' חושך — ראה לקו"ת צו טו, ד.

20

ע"פ שחורה אני

Маамар «Я чорна, але вродлива» в Лікутей Тора про Shir HaShirim (4a-b) починається висловом, що Тору було дано як чорний вогонь на білому вогні. У ньому слова «Він зробив темряву Своїм сховком» пояснюються як Кетер, який усе ще належить до рівня Нескінченного, але називається темрявою й чорним вогнем відносно Нескінченного, що вище нього і називається білим вогнем.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת שה"ש ד, א.

21

שחורה אני

«Я чорна, але вродлива», — каже кохана дочкам Єрусалима: це початок маамара, до якого Альтер Ребе відсилає читача, про Тору як чорний вогонь на білому вогні.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א'ה:ו

שְׁחֹרָה אֲנִי וְנָאֹה כְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְיֶי קָדָר כִּירְעוֹת שְׁלֵמָה:

'I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22

נק' הכתר חשך שהוא העלם לאו"ס

Зогар Берешит, на який Альтер Ребе посилається у зв'язку з тим, що Кетер називається темрявою. У ньому тлумачаться слова: «Він відкриває глибоке з темряви»: приховані вищі рівні відкриваються лише зсередини цієї темряви.

ספר הזהר, בראשית ל"ו:שנ"ב-36:352-37:361 ל"ו:שס"א

23

קו המדה בוצינא דקרדוניתא

Початок оповіді Зогар про творіння, де боціна де-кардинуса карбує у вищому саяві на початку волі Царя.

Zohar I, 15a זח"א טו, 15a

Zohar III, 48b זח"ג מח, 48b

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א טו, א. זח"ג מח, ב. רצב, ב. ובת"ו ריש תי' ה: בוצינא דקרדוניתא כד מדיד משיחא. וראה לקמן קז, ד. וראה באוה"ת שלח ע' תצג. ביאוה"ו לאדהאמ"צ ט, א. שער היחוד פ"ד. ביאוה"ו להצ"צ כרך א ע' שכו.

24

בוצינא דקרדוניתא

В «Ідра Зута» з «ботзіна декардинуса» виходить іскра; це одне з місць, які примітка видавництва «Кегот» наводить для цього терміна.

ספר הזהר, האדרא וזוטא כ"ד:קי"ג-24:113-27:121 כ"ז:קכ"א

25

בוצינא דקרדוניתא

У «Тікунін» сказано про «ботзіна декардинуса»: «коли вона вимірює міру», пов'язуючи цей термін із лінією вимірювання, як це робить Альтер Ребе.

Tikkunei Zohar 19a:14-16 תקוני הזהר י"ט א:י"ד-ט"ז

אלא בריש*הורמנותא דמלכא בוצינא דקרדוניות' כד מדיד משיחא. האי נקודה נפיק מינה קו דסתים ניצוצא ההיא מחשבה כגוונא דא .ם.

בקדמיתא איהי מ"ם סתימא. וכד אתפשט קו דאיהי ו' מן המדה איהי אתפתחת ואתעבדת ב'. ודא בראשית ב' ראשית נקודה בהיכליה. וכד איהי ם סתימא איהי מ"ם רבתא מלסרבה המשרה (ס"א למרבי"ה בגימט' עז"ר או זר"ע בההוא היכל זרע וזרעין לתקונא דיליה המשר"ה בגימט' תקו"ן עם האותיות והמלה ודא מם רבתי) ואתעבדת עזקא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

26

חטי קרדנייתא

У Талмуді згадуються «чітей корденайса» — різновид пшениці; Альтер Ребе виводить термін «ботзіна декар-динуса» з цього слова й каже, що воно означає тьмя-ність і чорноту.

Pesachim 7a

ПРИМІТКА КЕНОТ

פסחים ז, א.

27

ונשגב ה' לבדו

Ешаягу провіщає день, коли людську пиху буде прини-жено, «і лише Гавая буде звеличена того дня» (це по-вторюється також у 2:17); Альтер Ребе застосовує ці слова до вислову «Я — останній», тобто до майбутнього одкровення.

Isaiah 2:11

עֵינֵי גִבְהוּת אָדָם שֶׁפֶּל וְשֹׁחַ רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׁגָּב ה' לְבַדּוֹ בְּיוֹם הַהוּא:

The lofty looks of man shall be brought low, And the haugh-
tiness of men shall be bowed down, And the L-RD alone
shall be exalted in that day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י ב, י"א. יז.

АБЗАЦ 7

28

מגלה עמקות מני חשך

Ййов, відповідаючи своїм друзям, каже, що Б-г «відкри-ває глибоке з темряви»; Альтер Ребе застосовує ці сло-ва до Тори, яка відкриває те, що приховує скорочення (цимцум). Зогар (1:32a) тлумачить цей вірш так само: приховані рівні відкриваються зсередини темряви.

Job 12:22

מְגַלֵּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי־חָשֶׁךְ וַיֵּצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth
out to light the shadow of death.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29

ממעמקים קראתיך הוי"ה

«Из глубин я кликав до Тебе, Гавая»: псалмспівець кличе з глибин скорботи та з глибин свого серця. Цей вірш наведено поруч із віршем з Ййова як свідчення од-кровення, що приходить із глибин. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 130:1

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O
L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30

לא שניתי

«Бо Я, Гавая, не змінився», — каже Б-г через Малахи, — і тому сини Яакова не були знищені; тут Нескінченне світло (Op Eйн Соф) перебуває в мудрості (Хохма), як і до цимцума.

Malachi 3:6

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם כִּנִּי־עֵקֶב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not
consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31

יהי אור זו חכמה

«Нехай буде світло» дня одного — це слова, які Альтер Ребе ототожнює з Хохмою.

Genesis 1:3

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אור:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א, ג. ראה לקו"ת בהעלותך לד, ג. והערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר
המאמרים תש"ד ע' 22.

32

שו"ה אור — אדם גדול מאד

У рукописи 17 до цього речення про Рава Єгуду додано арамейські слова «lis din bar nash» — «цей — не [звичай-на] людина».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוכ 17 נוסף: "לית דין ברנש".

33

Амос застерігає тих, хто прагне «дня Імені Б-га (Гавая)»: це буде темрява, а не світло. Альтер Ребе за-позичує ці слова, щоб позначити виміряні рівні лан-цюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Amos 5:18

הוֹי הַמֵּתְאָוִיִּם אֲתִיּוֹם ה' לְמַה־יָּהּ לָכֶם יוֹם ה' הוּא־חָשֶׁךְ וְלֹא־אור:

Woe unto you that desire the day of the L-RD! Wherefore
would ye have the day of the L-RD? It is darkness, and not
light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 8

34

ארבעה אבות נזיקין

На початку розділу «Незікін» перелічено чотири основні категорії збитків. Альтер Ребе бачить у них мі-сце кліпот [оболонок].

Mishnah Bava Kamma 1:1

אַרְבַּעָה אַבּוֹת נִזְקִין, הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמְבָּעָה וְהַהֶבֶר. לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כְּהָרִי הַמְבָּעָה, וְלֹא הָרִי הַמְבָּעָה כְּהָרִי הַשּׁוֹר. וְלֹא זֶה וְזֶה, שֵׁשׁ כְּהֵן רוּחַ חַיִּים, כְּהֵרֵי הָאֵשׁ, שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְלֹא זֶה וְזֶה, שְׂדֵדְכָן לִילֵל וּלְהַיּוֹם,

כְּהָרִי הַבּוֹר, שְׁאִין דְּרָכּוֹ לִילֵךְ וּלְהִזִּיק. הַצֵּד הַשּׁוֹה שְׂכָהּ, שְׁדָרְכּוֹ לְהִזִּיק וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיהָ. וּכְשֶׁהִזִּיק, חָב הַמִּזִּיק לְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי נֹזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

There are four primary causes of injury: the ox and the pit and the crop-destroying beast and fire. [The distinctive feature of] the ox is not like [that of] the crop-destroying beast, nor is [the distinctive feature of] either of these, which are alive, like [that of] fire, which is not alive; nor is [the distinctive feature of] any of these, whose way it is to go forth and do injury, like [that of] the pit, whose way it is not to go forth and do injury. What they have ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

35

בלע המות לנצח

Ешаягу передбачає день, коли Б-г навіки поглине смерть і зітре слізи з кожного обличчя; Альтер Ребе застосовує це до епохи воскресіння.

Isaiah 25:8: כִּי־הָיָה יְשׁוּעָהוּ

בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָיִי ה' דְּמָחָה מֵעַל כָּל־פְּנִים וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֶּר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י כה, ח.

36

ויקדם עליהם עור

У видінні Єхезкеля про долину сухих кісток на кістки нарастають жили й плоть, а шкіра вкриває їх — і лише потім у них входить дух; Альтер Ребе робить висновок, що воскресле тіло є цілком фізичним.

Ezekiel 37:8: חֲזָקָל לֵיִי

וְרָאִיתִי וְהִנֵּה־עַלֵיהֶם גִּדִּים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְדָּם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמַעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם:

And I beheld, and, lo, there were sinews upon them, and flesh came up, and skin covered them above; but there was no breath in them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37

כמ"ש גבי עצמות דיחזקאל

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

סי לו.

38

נהנין מזיו השכינה בלי אכילה ושתיה

Талмуд говорить, що у Світі Прийдешньому не буде ні їжі, ні пиття, а праведники насолоджуватимуться сьйвом Б-жественної присутності (Шехіні); Альтер Ребе застосовує це до воскреслих фізичних тіл.

Berakhot 17a:12: ברכות י"ז א'

מְרַגְלָא בְּפֻמִּיהָ דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הָיָה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא

שְׁנָאָה וְלֹא תַחְרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְיִים מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה, שְׁנָאָמַר: "וַיִּחְזּוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. 11).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

39

עתידי צדיקים

Талмуд навчає, що в майбутньому перед праведниками промовлятимуть «святій», як промовляють це перед Б-гом.

Bava Batra 75b: כבא בתרא ע"ה

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ב עה, ב. נסמן לעיל יח, ב.

АВЗАЦ 9

40

רבי שמעון בן יוחאי שהיתה תורתם אומנתם

Талмуд каже, що ті, для кого вивчення Тори є основним заняттям, як-от рабі Шимон бар Йохай та його товариші, переривають навчання заради читання Шма, але не заради молитви.

Shabbat 11a:8: שבת י"א א'

ואם התחילו אין מפסיקין. מפסיקין לקריאת שמע. הא תנא לקה רישא אין מפסיקין? סיפא אתאן לדברי תורה. דתניא: חברים שהיו עוסקין בתורה — מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי וחביריו שתורתן אומנותן. אבל כגון אנו, מפסיקין לקריאת שמע ולתפלה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

АВЗАЦ 10

41

ויחי בישרון מלך

У благословенні Моше: «I був царем у Єшуруні, коли зібралися голови народу»: царем міг бути Б-г або сам Моше. Альтер Ребе тлумачить, що йдеться про Моше — учня, який подібний до царя, а не до слуги. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 33:5: דברים ל"ג ה'

וַיְחִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ בְּהַתְּאֶסֶף רָאשֵׁי עַם יְחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל:

And there was a king in Jeshurun, When the heads of the people were gathered, All the tribes of Israel together.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42

צאנה וראנה

«Вийдіть і подивіться, доньки Сіону», — цар Шломо з вінцем, який його мати поклала йому на голову в день

Його весілля: це вірш із маамару на паршат Берешит, до якого відсилають читача.

Song of Songs 3:11א"י: שיר השירים ג'

צֹאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שֶׁעָטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 11

43 ופתיל פשתים בידו וקנה המדה

У видінні Єхезкеля про майбутній Храм чоловік, схожий на бронзу, стоїть біля брами з лляним шнуром і вимірювальною очеретиною, щоб виміряти його для нього.

Ezekiel 40:3מ"ג: יחזקאל

וַיָּבִיֵא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה-אִישׁ מֵרָאֵהוּ כְּמֵרָאֵה נְחֹשֶׁת וּפְתִיל-פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וְקֵנֶה הַמֶּדָּה וְהוּא עֹמֵד בַּשַּׁעַר:

And He brought me thither, and, behold, there was a man, whose appearance was like the appearance of brass, with a line of flax in his hand, and a measuring reed; and he stood in the gate.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 Зоар до розділу Пекудей, який тут цитовано: іноді мірилом є очеретина, а іноді — шнур; звідси у видінні Єхезкеля згадуються і шнур, і очеретина.

Zohar, Pekudei 25:234-26:246ו"ד-כ"ו:רמ"ז ספר הזהר, פקודי כ"ה:רל"ד-כ"ו:רמ"ז
Now, there is a "measuring reed and a "measuring line". All the measurements of Ezekiel were by the measuring reed, whereas in the work of the Tabernacle all was measured by the measuring line.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

АБЗАЦ 12

45 ארוכה מארץ מדה

Цофар каже Йову, що мудрість Б-га недосяжна для нього: «її міра довша за землю»; Альтер Ребе наводить ці слова щодо світла, що вище за міру.

איוב י"א:ט"ז Job 11:9

אַרְכָּה מֵאַרְץ מֶדֶה וְרַחְבָּהּ מִנִּיִּים:

The measure thereof is longer than the earth, and broader than the sea.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב י"א, ט.

46 מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ

Іцхак благословляє Яакова росою небесною і туком землі; Альтер Ребе тлумачить ці два вислови як Писан-

ня та Мішну.

Genesis 27:28כ"ז: בראשית

וַיִּתְּנוּ-לָהּ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֵשׁ:

So G-d give thee of the dew of heaven, And of the fat places of the earth, And plenty of corn and wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 13

47 נר הוי"ה נשמת אדם

«Душа людини — світильник Імені Б-га (Гавая), що досліджує всі внутрішні покої»: Б-г досліджує людину світлом її власної душі. Тут ідеться про перший світильник — душу.

Proverbs 20:27כ"ז: משלי

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל-חֲדָרֵי-בֶטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 כי נר מצוה ותורה אור

Слова Шломо до свого сина в Мішлей: «бо міцва — світильник, а Тора — світло»; це другий світильник — міцва.

Proverbs 6:23כ"ג: משלי

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחֲת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 נה"א . . שהיא א"צ תיקון

У Танія, chapter 37, з посиланням на Ец Хаїм сказано, що сама душа зовсім не потребує тікун і була вбрана в цей світ лише для того, щоб притягнути світло вниз, аби виправити життєву душу та належну їй частину світу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

תניא פרק לו בשם ע"ח. וראה בליקוט פ"י שם.

50 יעקב חבל נחלתו

У пісні Моше «Аазіну»: «Бо частка Імені Б-га (Гавая) — Його народ; Яаков — хевель [відміряний наділ, буквально — мотузка] Його спадщини» — відміряний наділ, буквально мотузка. Альтер Ребе розуміє мотузку як гніт: душа — це лінія, пов'язана з Б-гом.

Deuteronomy 32:9ט"ט: דברים

כִּי חֶלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אַבְזַאץ 14

51

כמ"ש באילן

Примітка визначає «Ілан», згаданий у тексті, як Ілан HaGadol кабаліста R. Meir HaKohen Poppers — схему кабалістичної системи світів.

ПРИМІТКА КЕНОТ

«אילן הגדול» — להמקובל מאיר הכהן פאפפרש.

52

נשמת אדם א' דם

У вступі Shelah (21a) наведено прочитання слова adam як алеф-дам.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מבוא שערם ש"ה ח"ב פ"ה. של"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד כא, א. ראה גם לקו"ת שה"ש כז, ב. ראה יהל אור עי שנה.

53

נעוץ תחלתו בסופן

У Сефер Ёцира сказано, що сфери духовного прояву (сфірот) мають «свій кінець, втиснутий у свій початок, а свій початок — у свій кінець»; Альтер Ребе застосовує це до кровообігу.

ספר יצירה א':1:7 Sefer Yetzirah

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

אַבְזַאץ 15

54

שמעקודים נקודים נעשה ברודים

Сон Яакова про отари, які були акудїм, некудїм і берудїм — «смугасті, крапчасті й плямисті»; кабала називає за ними стадії світів.

בראשית ל"א:10 Genesis 31:10

וַיְהִי בְּעֵת יָחַם הַצֹּאן וְאִשָּׁא עֲיִנִּי וְאָרָא בְּחִלּוֹם וְהִנֵּה הָעֲתִידִים הָעֹלָיִם עָלַי הַצֹּאן עֲקָדִים נִקְדִּים וּבְרָדִים:

And it came to pass at the time that the flock conceived, that I lifted up mine eyes, and saw in a dream, and, behold, the he-goats which leaped upon the flock were streaked, speckled, and grizzled.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אַבְזַאץ 17

55

בכל נפשך

Наказ Моше у Шма: «I любитимеш Ім'я Б-га (Гавая), Б-га свого... усією душею своєю»: тут мається на увазі перший, визначений мірою рівень любові.

דברים ו':5:6 Deuteronomy 6:5

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אַבְזַאץ 18

56

בכל מאדך

«Усією своєю міццю (меодеха)»: другий, безмежний рівень любові.

דברים ו':5:6 Deuteronomy 6:5

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57

מאד פי בלי גבול

Лікутей Тора on Шлах (42c) пояснює, що «усією своєю міццю» означає любов без меж і міри, яка ніколи не припиняється, бо походить від світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), перед яким усе — як ніщо; кожен єврей має її відповідно до власної міри.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם לקו"ת שלח מב, ג ובכ"מ.

58

תשובה בחילא יתיר

Зогар каже, що ті, хто здійснив повернення (тшуву), стоять там, де не можуть стояти навіть цілковито праведні, бо вони прямують до Царя з більшим прагненням серця й великою силою.

זח"א קכט, ב:129 Zohar I, 129b

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א קכט, ב. לקו"ש ח"י"ז ע' 115. אגה"ת פ"ח. וראה באוה"ת מטות ע' א"רצו.

59

כיו"ד נברא עוה"ב

Талмуд навчає, що Майбутній світ був створений літерою йוד.

מנחות כ"ט ב:י"ג-י"ד Menachot 29b:13-14

מפני מה נברא העולם הבא כיו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנז

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מנחות כט, ב.

60

יפה שעה א'

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות ד, יז.

61

יפה שעה א' בתשובה

Краще одна година тшуви й добрих справ у цьому світі, ніж усе життя у Майбутньому світі.

משנה אבות ד':י"ז Pirkei Avot 4:17

הוא היה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

АВЗАЦ 19

62

אש אוכלה הוא

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ואתחנן ד, כד.

63

אש אוכלה הוא

Моше застерігає Ізраїль від ідолів: «бо Гава, твій Б-г, — вогонь, що пожирає, Б-г ревнивий»: цей вірш уподібнює Б-га до вогню.

Deuteronomy 4:24 דברים ד':כ"ד

כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא אל קנא:

For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64

אני הוי"ה לא שניתי

«Бо Я, Гава, не змінився»: творіння черпає лише відблиск і залишає Його незмінним.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כלייתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 20

65

שו"ה ממנו — ע"ד הארה

У рукописі Tzemaḥ Tzedek тут є глоса із запитанням, як вогонь — один із чотирьох фізичних елементів — може мати безмежну силу, та з поясненням цього; її було перекреслено, позначивши для вилучення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בגוכתי"ק הצ"צ יש כאן הערה: איך יהי' באש מדי יסודות הגשמיים כח בלתי גבול ומבאר, — והעביר קו סי' למחיקה.

АВЗАЦ 22

66

בכל מאדך

«Усією своєю силою (меодеха)»; Алтер Ребе наголошує на слові «своєю»: необмежене щодо тебе.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67

יותר — בכל מאדך מאד שלך

У Лікутей Тора на Шелах (42c) пояснюється, що любов «усім своїм меодом» виходить за межі обмежень і міри, оскільки походить від совев коль альмін, і що кожна людина має її відповідно до власної міри.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת שלח מב, ג. דרך מצותיך כבג, ב. קס, א ואילך. אוה"ת נ"ך כרך ג ע' אשלט. לקו"ש ח"ד ע' 1133 ובהערה לשם.

АВЗАЦ 23

68

רשפי אש

«Спалахи любові — спалахи вогню»: полум'яна любов меод (надзвичайна міра).

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שימי כחותם על לביך כחותם על ידועך כיעצה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפי רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 25

69

לא ע"ה חסיד

У примітці Kehot Zohar III, 33b вказано як джерело цих слів.

Zohar III, 33b זח"ג לג, ב

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות ב, ה. זח"ג לג, ב.

70

לא ע"ה חסיד ולא בור ירא חטא

Гілель навчає, що простак не може боятися гріха, а невіглас не може бути побожним; Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що душа потребує міцви. У примітці «Кегот» також наведено Зогар III 33b.

Pirkei Avot 2:5 משנה אבות ב':ה

הוא היה אומר, אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד, ולא הפישן למד, ולא הקפדן מלמד, ולא כל המרבה בסחורה מחכים. ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש:

He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an im-

patient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are no men, strive to be a man.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

71 כל האומר אין לי אלא תורה

Хто каже, що в нього є лише Тора, не має навіть Тори; Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що міцва потребує душі.

Yevamot 109b:4-5 ה"ד: כ"ט ב' יבמות

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דוץ. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשייתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יבמות קט, ב.

АБЗАЦ 26

72 צרורה בצרור החיים

Авігайл благословляє Давида, щоб його душа була «зв'язана у вузлі життя»; тут міцвот, як одяг, пов'язують душу й підносять її.

I Samuel 25:29 ט"ח כ"ה: שמואל א

ויקם אדם לרדפה ולבקש את־נפשך וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצֻרוֹר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אֵיבֶיךָ יִקְלָעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶעַ:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 27

73 בעבירה ג"כ מלפפתו

Талмуд учит, що міцва йде попереду людини, тоді як гріх обвиває її та веде на суд.

Sotah 3b:13 ג' ב' י"ג: סוטה

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל העושה מצוה אחת בעולם הזה — מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא, שנאמר: "והולך לפניך צדקה". וכל העובר עבירה אחת בעולם הזה — מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, שנאמר: "ולפתו ארחות דרכם יעלו בתהו ויאבדו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

74

ולאפשא לה בכל יומא

У вступі до Зоару перелічено міцву докладати зусиль у Топі, займатися нею та приносити плід щодня.

Zohar, Introduction 24:209-26:220 כ"ד ר"ט: ספר הזהר, הקדמה

And this is the inner meaning of the text: Let there be lights in the firmament of heaven. The omission of the vau from the word emoroth (lights) points to complete unity, to the black light and the white light being only two manifestations of one indivisible light. The same is symbolised by the "white cloud by day" and the "cloud of fire by night" (Exod. 13, 21); the two phases of day and night are complementary to each other, both forming one whole, in order-as we read—"to give ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

75

ימי שנותינו בהם שבעים שנה

У молитві Моше сказано: «Дні років наших — сімдесят років»: кожен день життя — це ще одна іскра життєвої душі, яку слід очистити.

Psalms 90:10 י"י: תהילים

יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַחֲמֵם עָמַל וְאֵין כִּי־גָזַן חַיִּשׁ וְנִצָּפָה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 28

76

ומצות הן במלי מצות המלך

У Ваєтханан, у маамарі «Лемаан Тира», Альтер Ребе пояснює, що міцвот, названі «наказами Царя», укорінені в Малхут і водночас є одягом та макіфімами [охоплювальними світлами]: оскільки кінець закладений у початку, світло Кетер сяє в Малхут сильніше, ніж у всіх сферах духовного прояву (сфірот), тож міцвот, що притягуються вниз у Малхут, укорінені в Кетер. У біурі [поясненні] до «Вайдабер... Анохі» в Бемідбар (розділ 2) міцвот як «накази Царя» перебувають у Малхут, нижче за Тору, але їхній корінь вищий — у черепі над інтелектуальними силами (мохін).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר ג' אנכי ס"ב, ופ' ואתחנן ד"ה למען תירא. וראה לעיל לד, א.

77

נעוץ סופן בתחלתן

«Їхній кінець вклинений у їхній початок»: найнижчий рівень — царювання (Малхут) — пов'язаний із найвищим.

Sefer Yetzirah 1:7 א': ספר יצירה

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the

greatness, he nevertheless obtains it. Phineas at that time was not qualified for greatness, but because he was zealous for ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

87

יהי שם ה' מבורך

Псалмоспівець закликає слуг Б-га: «Нехай Ім'я Б-га (Гавая) буде благословенне віднині й навіки». Маамар витлумачує його слово «егі» [«хай буде»] як «йуд-гей» і нижню «йуд», через яку розкриття сягає царювання (Малхут), яке називають «Ім'ям».

Psalms 113:2: תהילים קי"ג:ב

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם:

Blessed be the name of the L-RD From this time forth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 33

88

עיני העדה

Тора говорить про гріх, скоєний помилково, «від очей громади», маючи на увазі суд, який ухвалює рішення для всього Ізраїлю; тому мудреців називають «очима громади», а зір пов'язаний із мудрістю (Хохма).

Numbers 15:24: במדבר ט"ו:כ"ד

וְהָיָה אִם מַעֲשֵׂי יְהוָה נַעֲשֶׂתָה לְשֹׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר־בִּזְבָּקֶךָ אֶחָד לְעֵלָה לְרִיחַ נִיחַח לַה' וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפֹּט וְשַׁעֲרֵי־עֵינַיִם אֶחָד לְחֹטֶת:

then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the L-RD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 34

89

צדיק יסוד עולם

«Праведник — основа світу»: друга літера йуд у слові «егі» — основа (Йесод).

Proverbs 10:25: משלי י"ב:כ"ה

כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצָדִיק יְסוּד עוֹלָם:

When the whirlwind passeth, the wicked is no more; But the righteous is an everlasting foundation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90

У примітці Kehot Zohar, Pinchas 75:462-76:470 вказано як джерело цих слів.

Zohar, Pinchas 75:462-76:470: ספר זוהר, פנחס ע"ה:תס"ב-ע"ו:ת"ע

АБЗАЦ 35

91

בוהר פי ויחי (דרלי"ב סע"ב)

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено

нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם יהל אור ע' תרנב.

92

כמ"ש בוהר פי פנחס

У «Лікутей Тора» до Беаалотха це місце наводиться разом із цим висловом Зоара про г'ніт. У тому уривку пояснюється, що міцвот, мета яких — перетворити еш (самостійне буття) на айн (самоусунення), притягують у світі розкриття Нескінченного світла, а надприродна насолода досягається лише тоді, коли вона вбрана в міцвот, які є волею Б-га.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ג"כ לקו"ת בהעלותך לד, ב.

93

כיון דאתאחד פתילה

Зоар про Пінхас (надруковано в 3:219a, як цитує його Альтер Ребе): світло лампи, щойно воно займається у г'ноті, ніколи не спочиває, а коливається туди й сюди. Альтер Ребе наводить це щодо г'нота, в якому утримується світло.

Zohar, Pinchas 16:115: ספר זוהר, פנחס ט"ו:קט"ו

He replied: You have reminded me of a very deep idea which very few people know. He pondered for a moment and wept. Then he continued: Alas for mankind who go about like cattle without understanding. This thing alone is sufficient to distinguish the holy souls of Israel from the souls of heathen peoples. The souls of Israel have been hewn from the Holy Lamp, as is written, "The spirit of man is the lamp of the L-rd" (Prov. 20, 27). Now once this lamp has been kindled from the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

94

זאת תורת העולה

«Це закон про ола» — жертву всеспалення, назва якої означає піднесення.

Leviticus 6:2: ויקרא ו'ב:כ"ב

צו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זאת תֹּרַת הָעֹלָה הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלֵּילָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תֹּקֵד בּוֹ:

Command Aaron and his sons, saying: This is the law of the burnt-offering: it is that which goeth up on its firewood upon the altar all night unto the morning; and the fire of the altar shall be kept burning thereby.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95

דלא כפי המק"מ

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוכב גם בלקו"ת מסעי צה, ב ושם כ' "וע' במק"מ שם ובסה"מ סי' ד. . מה שפי"ג"כ בזה באופן אחר קצת".

96

צדיק יסוד עולם

Наведені тут слова цитують Proverbs 10:25; уривок по-

дано нижче.

משלי י"ב:ה Proverbs 10:25

כְּעֹבֹר סוּפָה וְאִין רָשָׁע וְצָדִיק יִסּוּד עוֹלָם:

When the whirlwind passeth, the wicked is no more; But the righteous is an everlasting foundation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי י, כה.

97

שויה ה' — ולכן לפי

У рукописі 1223 додано примітку в дужках: цей рівень можна зіставити зі словами «Того дня Він буде»; він вищий за стан, коли Малхут отримує від вав, тобто від Імені Б-га (Гавая), адже «егі шем» означає рівень «іг'е».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבזך 1223 נוסף אחר תי' ה': "ווי"ל דבחי זו ע"ד מ"ש ביום ההוא יהי שוהו יותר נעלה מכשמקבלת מבחי' ו' שוהו ש' הוי' כי יהי שם כיו היינו בחי' יהיה)".

АБЗАЦ 36

98

בפי שלה

У маамарі про цицит у Лікутей Тора, розділ Шлах (45d), Малхут, світ мовлення, називається іша, «еш гей», і отримує від іш, «еш йуд», Хохму, притягнуту через емоційні атрибути (Зеїр Анпін), завдяки 248 позитивним міцвот — органам Царя, — щоб вона могла піднятися знизу; там Альтер Ребе відсилає до маамара «Гамабрігі лашевет» про світильник міцви.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת מה, ד.

99

והיה לכם לציצית

«I буде це для вас цицит»: вірш із маамара про Шелах, на який посилаються.

במדבר ט"ו:ל"ט Numbers 15:39

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרֹם אַחֲרַי לְכַבֵּדָם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100

וישב ה' מלך לעולם

У псалмі про голос Гаваї над водами сказано: «Гавая возсів на престолі під час Потопу; Гавая сидить Царем навіки». Царювання, виражене сидячою поставою.

תהילים כ"ט:י Psalms 29:10

ה' לְמַבּוּל יָשָׁב וַיָּשָׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101

אין ישיבה בעזרה

Талмуд навчає, що в храмовому дворі нікому не дозволено сидіти, окрім царів Дому Давида.

Yoma 25a:6 יומא כ"ה א'י

אמר אב"י: שמע מינה לשפת הגזית הציצה בקדש וציצה בחול, ושמע מינה שני פתחים היו לה, אחד פתוח בקדש, ואחד פתוח בחול. דאי סלקא דעתך כולה בקדש — זמן יושב במערבה? והאמר מר: אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 161b זח"ג קסא, כסא

ПРИМІТКА КЕНОТ

יומא כה, א. זח"ג קסא, ב.

АБЗАЦ 37

102

באשה קראו מושב

Талмуд зазначає, що стосовно жінки Писання вживає слово «мошав» — «місце для сидіння».

Пסחים ג' א' י"ב-ג' Pesachim 3a:12-13

תנ"א דבי רבי ישמעאל: לעולם יספר אדם בלשון נקייה, שהרי בזב קראו "מרכב", ובאשה קראו "מושב". ואומר: "ותבחר לשון ערומים". ואומר: "ודעת שפתי ברור מללי". מאי "ואומר"? וכי תימא: הני מילי בדאורייתא, אבל בדרבנן לא — תא שמע: ואמר "ותבחר לשון ערומים". וכי תימא: הני מילי בדרבנן, אבל במילי דעלמא לא — ואומר "ודעת שפתי ברור מללי".

At the academy of R. Ishmael, it was taught that a man should always speak in clean language, since the seat of a male zab the passage calls (Lev. 15:9) saddle, and the seat of a female zab the passage calls (Ib.) sitting place. This principle is also supported by the following passage (Job 15:6) So that thou choosest the language of the prudent. Also by another passage (Ib. 33, 3) And my lips utter knowledge clearly. Why does he cite all these passages [is not the first one ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • En Jacob (Rabbi S.H. Glick) (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

פסחים ג, א.

103

המלך עומד . . ואגוסטוס יושב

Для цієї притчі про Августа цитують Or ga-Тора щодо Бешалах (p. 666).

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמו"ר ר"פ כג. ראה אוה"ת פ' בשלח ע' תרסו.

104

המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב

Притча з Мідрашу, у якій цар стоїть, а Август, вищий правитель, сидить.

שמות רבה כ"ג:א' Shemot Rabbah 23:1

אז ישיר משה - הדא הוא דכתיב (תהלים צג, ב): נכון כסאך מאז. אמר רבי ברכיה, בשם רבי אבהו: אף על פי שמעולם אתה, לא נתיישב כסאך ולא נודעת בעולמך, עד שאמרו בניך שירה, לכך נאמר: נכון כסאך מאז. משל למלך, שעשה מלחמה ונצח, ועשו אותו אגוסטוס. אמרו לו: עד שלא עשית המלחמה היית מלך, עכשיו עשינוך אגוסטוס.

מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס? אלא, המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב. כך אמרו ישראל: באמת עד שלא בראת עולמך, היית אתה, משבראת אותו אתה הוא, אלא כביכול עומד, שנאמר (חבקוק ...

"Then Moses and the children of Israel sang this song to the L-rd, and spoke, saying: I will sing to the L-rd, for He is exalted; the horse and his rider He cast into the sea" (Exodus 15:1). "Then [az] Moses...sang" - that is what is written: "Your throne is established of old [me'az]; [You have existed from eternity]" (Psalms 93:2). Rabbi Berekhya said in the name of Rabbi Abahu: Even though "You have existed from eternity," Your throne was not settled and You were not known in Your world ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

АБЗАЦ 38

105 יושב ה' מלך לעולם

«Im'ya B-ga (Гавая) царюе повік» — стан, що настає внаслідок піднесення царювання (Малхут).

Psalms 29:10 תהילים כ"ט:י

ה' לְמַבּוּל יֵשֵׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 רגליה יורדות

У Мішлей є застереження про чужу жінку, чії ноги сходять до смерті; Alter Rebbe використовує ці слова із запереченням: коли Малхут сидить, її ноги не опускаються вниз.

Proverbs 5:5 משלי ה:ה

רַגְלֶיהָ יֵרְדוּת מוֹת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמַכּוּ:

Her feet go down to death; Her steps take hold on the nether-world;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 והארץ הדום רגלי

Через Єшаягу Б-г каже: «Небеса — Мій престол, а земля — підніжжя для Моїх ніг; який дім ви могли б збудувати для Мене?» Тут маються на увазі ноги, піднесені над землею.

Isaiah 66:1 א"י:ו

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אֵינִי כֵּן אֲשֶׁר תִּבְנֶה לִּי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שע"י סו, א.

АБЗАЦ 39

108 מבואר במ"א ע"פ אז ישיר

Маама́р на «Тоді Ізраїль заспівав... Забий, джерело» в Лікутей Тора, Хукат (63a), пояснює, що любов, притягнута через Тору, яка походить від мудрості (Хохма), є любов'ю від бачення: вона є самоусуненням (бітуль) і вища за любов від слухання, яка є «здалеку» — спалахми вогню; там є посилення на маама́р про «Га-магбігі лашевет, Га-машпілі лір'от»: лір'от — це бачення й виявлення Нескінченного світла через Тору.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת פ' חוקת סג, א. וראה שער האמונה לאדה"א לג, ב.

109 אז ישיר

«Тоді Ізраїль заспівав цю пісню: "Забий, джерело"» — пісня біля криниці в пустелі; цей вірш маама́ра в Лікутей Тора, Хукат, де пояснюються ці питання.

Numbers 21:17 כ"א:י"ז במדבר

אֲזַי שִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֶרֶץ עֲנֹלָה:

Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it —

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 המשפילי לראות

У простому розумінні Б-г «схиляється, щоб побачити», що є на небі й на землі: Він настільки піднесений, що навіть небеса нижчі за Нього, і Він однаково піклується про всіх. Алтер Ребе читає лір'от, «бачити», як ле-раот, «бути побаченим»: Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), явлене в Письмовій і Усній Торі. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו

הַמִּשְׁפִּילִי לָרְאוֹת בְּשִׁמְיָם וּבָאָרֶץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 למטר השמים תשתה מים

Моше описує Землю Ізраїлю — землю пагорбів і долин, яка «п'є воду з небесного дощу»; так Усна Тора отримує від Письмової Торі.

Deuteronomy 11:11 א"י:יא דברים

וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעָת לְמִטְרַת הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מֵמֵי:

but the land, whither ye go over to possess it, is a land of hills and valleys, and drinketh water as the rain of heaven cometh down;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים יא, א.

112 מנא הני מילי דאמר קרא

Повторюване в Талмуді запитання: «Звідки це відомо? Адже у вірші сказано:» — воно показує, як Усна Тора

черпає з Письмової.

Shabbat 24b:6-7 ב:י-ז שבת כ"ד

גמ' מאי טעמא? לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. מנהגי מילי? אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה, אמר קרא: "ולא תותירו ממנו עד בקר והגותר ממנו עד בקר". שאין תלמוד לומר "עד בקר"! מה תלמוד לומר "עד בקר" — בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו. אבני אמר, אמר קרא: "עולת שבת בשבתו" — ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
 ПРИМІТКА КЕНОТ

שבת כד, ב. וש"נ.

113

שמע ישראל

«Слухай, Ізраїлю»: любов, що виникає завдяки слуханню й роздумам.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114

ואהבת כו' ובכל מאדך

«І любитимеш... усією своєю міццю»: навіть така любов походить зі слухання.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

115

עין בעין יראו

Вартові Сіону співають разом, бо «око в око побачать» повернення Імені Б-га (Гавая) до Сіону: розкриття буде таким безпосереднім, як зір.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קול צפיה נשאו קול יחדו ירגנו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116

שו"ה ראייה — ממש עין בעין יראו וגו'

У рукописі Цемах Цедека додається, що Га-magbiri можна також зрозуміти з маамара про цицит: Громада Ізраїлю називається іша, еш гей, і черпає від іш, еш йод (Хохма), через 248 позитивних міцвос, які є гнотом; Га-magbiri підносить гей за допомогою йод.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בגוכתי"ק הצ"צ נוסף: "עוד יובן ענין המגביהי עפמ"ש (כפי שלח בד"ה והיה לכם לציצית) במ"א בענין שכנס"י נקי אשה אש ה' כי מאיש לוקחה זאת הוא בחי' אש יו"ד שכדי שיהי' בכנס"י בחי' אש ה"א ממטה למעלה ואל אישך תשוקתך הוא נמשך מבחי' אש יו"ד חכמה ונמשך מבחי' אש ז"א רמ"ח מצות רמ"ח איברין כו' שע"י רמ"ח איברין שנמשך הטפה מהמוח כו' ע"ש וזהו ענין הפתילה רמ"ח מ"ע שבו ועל ידו נמשך האור אש יו"ד שע"י תהי' כנס"י בבחי' אש ה', וזהו המגביהי שמגביה הה"א בחי' אש ה' ע"י היריד הוא

בחי' הפתילה שממשיך בחי' אש יו"ד כו". בבוך 766 נוסף [המאמר שם רשום שהוא משנת תקצדיק]: "ולכן נאמר ג"כ משפילי ביו"ד בסוף התיבה כי המשכה זו ע"י יו"ד עילאה כו' בשמים ובארץ היינו ג"כ בזו"ג אך ההמשכה ראשונה ע"י המצוה הוא עדיין בבחי' ימינו תחבקני אבל ע"י (?) הוא אור הגילוי בפנימיות, וז"ש מקימי מעפר דל היא המלי' שנק' דלית מאשפות ידים אביון הוא יסוד שנק' אביון להושיבי עם נדיבים שנעשה היסוד בחי' יו"ד כמו יו"ד דח"ע וע"י מושיבי עקרת הבית שנמשך היריד בבחי' מלי' כנ"ל, והי' יודיין יש כאן בסופי תיבת המגביהי המשפילי מקימי להושיבי מושיבי כנגד ה"פ אור שנאמר במעש"ב שגנוז לצדיקים היינו בחי' צדיק וצדק ואז נעשה מצדק צדקה הנ"ל, ועמ"ש במ"א בענין בקר דיוסף כו' וד"ל". [מוגה היטב מגוף הביכל ש"ר [= של רבינו].

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); En Jacob (Rabbi S.H. Glick) (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/12/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок